Влада – Радам !

Голос України

Газета Верховної Ради України № 72 (1072) ♦ Вівторок, 18 квітня 1995 року ♦ Ціна договірна

Росія – Україна: політичні угоди під кримське сукно?

Ще недавно здавалося: стрілка компаса у врегулюванні україно-російських відносин нарешті показує «ясно», і дата підписання великомасштабного Договору між Україною і Росією стає дедалі визначенішою. Навіть прийняття Верховною Радою законодавчих актів про ситуацію в Криму не могло завадити процесам, що наближали сторони до цієї дати. Бо й віце-прем'єр Росії Олег Сосковець, який останнім часом очолював російську делегацію на переговорах з підготовки Договору, неоднозначно заявив, що Крим — це внутрішня справа України, і Прем'єр-міністр Росії Віктор Черномирдін пообіцяв Президентові Кучмі, що візит Президента Єльцина до Києва, який увінчає роботу над Договором, от-от відбудеться, і солідні напрацювання у цій справі свідчили про потепління у відносинах наших держав.

Та от у суботу, 15 квітня, в інтерв'ю кореспондентові ІТАР-ТАРС Президент Росії Борис Єльцин заявив, що «великі політичні документи між Росією і Україною буде правильно підписати тоді, коли переконаємося, що взаємовідносини між Сімферополем і Києвом складаються без збитку для інтересів кримчан і відповідають міжнародно визнаним стандартам прав людини».

(Закінчення на 6-й стор.).

Київ вивчає текст виступу С. Цекова

14 квітня спікер кримського парламенту Сергій Цеков виступив у Держдумі Російської Федерації і закликав російських парламентаріїв взяти участь у врегулюванні україно-кримського правового конфлікту. Як заявив цього ж дня в інтерв'ю журналістам Голова ВР Олександр Мороз, комісії Верховної Ради України вивчають текст виступу Сергія Цекова в Держдумі, щоб подати на розгляд українського парламенту відповідні пропозиції. О. Мороз припустив: якщо Верховна Рада Криму дасть відповідну оцінку того, що сталося, інцидент може бути вичерпаний. Але за потреби «керівництво України та її парламент втручатимуться до перебігу подій».

Глава Адміністрації Президента України Дмитро Табачник заявив, що дії Президента і уряду України щодо рішення кримської проблеми розвиватимуться в рамках конституційного поля.

«І Європа, і світ із захватом сприймають витримку та спокій політичного керівництва України і той шлях вирішення проблем кримського сепаратизму, котрий вона обирає, — без застосування сили, в рамках законів і Конституції», — сказав глава Адміністрації Президента.

Як повідомляє «Інтерфакс-Україна», Дмитро Табачник, коментуючи візит Сергія Цекова до Москви, сказав: «Позиції пана Цекова можна тільки поспівчувати. Певне, він не розуміє, що нерозумні, авантюрні висловлювання можуть мати далекойдучі наслідки».

Президент України скасував кілька постанов кримського уряду.

(Чит. на 2-й стор.).

На березі Стиру

Коли створити карту України, яка б розповідала про визначні архітектурні пам'ятники, фортеці, монументи нашої держави, якими позначені місця битв та вікопомних подій, нам відкрилася б у всій повноті і деталях історія українського народу. Легендарний Київ з пасмом міст-супутників: Канів, Біла Церква, Умань, Вишгород... Львів з Галичем, Теребовлею, Дрогобичем... Харків з Ізюмом, Красним Кутом, Богодуховим... На півдні — Запоріжжя, Корсунь, Одеса... Тримаймо ж цю карту поки що в пам'яті. Відзначаючи Міжнародний день пам'ятників та історичних місць, пропонуємо читачам чергову розповідь із серії «Фортеці України».

(Матеріал читайте на 16-й стор.).

Сьогодні Міжнародний день пам'ятників та історичних місць

Фото Миколи ЗІНЧУКА.

... Без стороннього втручання

Підсумкам візиту делегації Комітету у закордонних справах Палати депутатів Чеської Республіки була присвячена прес-конференція, організована Комісією Верховної Ради України у закордонних справах і зв'язках з СНД.

Відповідаючи на запитання журналістів, учасники прес-конференції розповіли про досвід у приватизаційних процесах, цивілізованого розв'язання питання з розподілом влади та інші важливі моменти у перебудові політичного та економічного життя країни. Вони запевнили, що парламент Чехії всіляко сприятиме вступу України до Ради Європи та інших міжнародних організацій. Наголошувалося також, що члени Палати депутатів Чеської Республіки з осудом ставляться до деяких політиків Росії, котрі намагаються втручатися у вирішення питань внутрішнього життя колишніх республік СРСР. Зокрема, вони переконані, що кримські проблеми — це суто внутрішня справа України, і вона повинна розв'язуватися без стороннього втручання інших країн.

Такі можливості слід використовувати

Аргентина бажає мати якнайширші відносини з Україною, і аргентинське представництво в Києві докладе до цього потрібних зусиль. Про це заявив Надзвичайний і Повноважний Посол Аргентинської Республіки у нашій державі Луїс Бакеріса під час зустрічі минулої п'ятниці з Головою ВР України Олександром Морозом.

— Демократичні засади становлять основу наших двосторонніх відносин, — зауважив Голова ВР. — І велика українська діаспора в Аргентині є важливим чинником у взаємодії двох держав.

Сторони зазначили, що політичні відносини двох країн розвиваються поступально. Водночас економічна співпраця потребує посилення уваги з боку обох урядів.

— Тут залишається багато невикористаних можливостей для співпраці, зокрема в галузях суднобудування, приладобудування тощо. Україна могла б передати власний досвід в металургійній промисловості, освоєнні космосу, — зазначив Луїс Бакеріса.

На завершення розмови сторони домовилися про обмін міжпарламентськими делегаціями. О. Мороз розповів аргентинському дипломатові про створення в нашому парламенті україно-аргентинської міжпарламентської групи.

Чи стане договір безстроковим?

Учора в другій половині дня у залі Генеральної Асамблеї ООН відкрилася конференція 1995 року держав—учасниць Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. Центральним питанням конференції, що триватиме до 12 травня, стане розгляд висунутої групою країн пропозиції про безстрокове і безумовне продовження цього договору. На участь у конференції дали згоду 114 глав урядів та міністрів закордонних справ. Делегацію України очолив глава МЗС Геннадій Удовенко.

Президент нагороджує гуманітаріїв

В Маріїнському палаці відбулося чергове відзначення почесними званнями України значної групи працівників гуманітарної сфери. Нагрудні знаки й посвідчення лауреатам вручив Президент нашої держави Леонід Кучма, який звернувся до присутніх з привітальним словом. Серед нагороджених вчителька з Полтавщини Тетяна Євтушенко, професор Сімферопольського університету Айдер Меметов, професор державного університету «Львівська політехніка» Аполлінарій Островський, академік, літературознавець Леонід Новиченко, поет-пісняр Вадим Крищенко.

Вручення високих нагород—свідчення уваги Президента України до розвитку освіти, науки та культури в незалежній державі.

Діалоги єднання

В Міністерстві України у справах національностей, міграції та культів відбулася зустріч з групою письменників—представників національних меншин, які живуть в Україні. Мета зустрічі — проаналізувати сучасний стан і проблеми міжнаціональних взаємин в нашій державі та роль художньої інтелігенції в збагаченні духовного життя суспільства, утвердженні соціальної та міжнаціональної злагоди.

До присутніх звернулися міністр у справах національностей, міграції та культів М.Шульга, голова Українського фонду миру письменник Ю.Бедзик.

Поряд з новими ідеями на зустрічі були висловлені й побажання звернутися до минулого досвіду України у вирішенні проблем міжнаціональної політики.

Офіційно

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про скасування деяких постанов Уряду Автономної Республіки Крим

Урядом Автономної Республіки Крим прийнято низку постанов, які не відповідають законодавству України.

Постановами Уряду Автономної Республіки Крим від 5 грудня 1994 року № 245 та від 29 грудня 1994 року № 306 усупереч Декрету Кабінету Міністрів України від 26 грудня 1992 року № 18 «Про акцизний збір» встановлено ставки акцизного збору на алкогольні напої та на імпортні товари, що ввозяться суб'єктами господарської діяльності Автономної Республіки Крим. Ці постанови також суперечать статті 14 Закону України «Про систему оподаткування», відповідно до якої акцизний збір віднесено до категорії загальнодержавних податків, що справляються на всій території України.

Постановою Уряду Автономної Республіки Крим від 15 грудня 1994 року № 259 зупинено застосування економічних санкцій, пов'язаних з водо-, газо-, тепло- і енергопостачанням, між промисловими і сільськогосподарськими підприємствами всіх форм власності та енергопостачальними підприємствами, чим перевищено повноваження цього Уряду. Питання щодо встановлення, скасування чи зупинення застосування фінансових санкцій до суб'єктів підприємницької діяльності віднесено до компетенції органів законодавчої та виконавчої влади України.

Усупереч статті 4 Закону України «Про власність» 15 грудня 1994 року прийнято постанову № 279, якою заборонено вивезення за межі Автономної Республіки Крим хлібопродуктів, великої рогатої худоби, свиней, рибопродуктів, продуктів тваринництва, насіння соняшнику, сої, олії, овочів відкритого і закритого грунту. Цим самим порушено право власника на свій розсуд володіти, користуватися і розпоряджатися належним йому майном та вчиняти щодо нього будь-які дії, що не суперечать закону.

З перевищенням повноважень постановою Уряду від 29 грудня 1994 року № 288 встановлено ставки земельного податку на 1995 рік. Згідно зі статтями 5 і 6 Закону України «Про плату за землю» середні ставки земельного податку визначаються Верховною Радою України, а ставки цього податку за групами грунтів, виходячи із середніх ставок, — Верховною Радою Автономної Республіки Крим.

Виходячи з вищенаведеного та відповідно до пункту 7-2 статті 114-5 Конституції України, **постановляю:**

Скасувати як такі, що не відповідають законодавству України, постанови Уряду Автономної Республіки Крим:

від 5 грудня 1994 року № 245 «Про ставки акцизного збору»;

від 15 грудня 1994 року № 259 «Про економічні санкції, пов'язані з водо-, газо-, тепло- і енергоспоживанням»;

від 15 грудня 1994 року № 279 «Про заборону вивезення хлібопродуктів, великої рогатої худоби, свиней, рибопродуктів, продуктів тваринництва, насіння соняшнику, сої, олії, овочів відкритого і закритого грунту»;

від 29 грудня 1994 року № 288 «Про індексацію платежів за землекористування в Криму та порядок їх сплати в 1995 році»;

від 29 грудня 1994 року № 306 «Про ставки акцизного збору».

Президент України Л.КУЧМА.

м.Київ, 14 квітня 1995 року.

КРИГА СКРЕСЛА

Парламентська хроніка

Ранкове і денне засідання 14 квітня

Якщо порівняти продуктивність праці народних депутатів на початку розгляду у другому читанні законопроекту «Про державну владу і місцеве самоврядування в Україні» і наприкінці тижня, у п'ятницю, то можна зробити висновок: крига скресла. Хоча було розглянуто і проголосовано положення всього шести статей. Але яких! Скажімо, визначено суб'єктів законодавчої ініціативи. Після досить тривалих дебатів з приводу наділення правом на законодавчу ініціативу профспілок за наполяганням народного депутата Олександра Стояна все ж таки ця правка не була внесена до запропонованого узгоджувальною комісією переліку суб'єктів цього права.

Решту часу пленарного засідання депутати присвятили одній з найважливіших статей законопроекту «Повноваження Верховної Ради України». Не переповідатимемо, звісно, зміст цієї статті, зупинимося лише на кількох дискусійних положеннях.

Скажімо, депутати віднесли на третє читання визначення, чи Президент має складати присягу, чи його до присяги приводять у приміщенні Верховної Ради, і саме Верховна Рада. Депутати чітко визначилися щодо щорічних та позачергових доповідей Президента головно про внутрішню та зовнішню політику, а не про становище, як пропонувалося в законопроекті. Без зайвих розмов було ухвалено й положення про те, що ВР затверджує склад Центральної виборчої комісії з виборів народних депутатів України та Президента України. Хоча комісія пропонувала положення лише про склад ЦВК з виборів нардепів. А до того ж йшлося й про те, що склад ЦВК має затверджуватися за поданням Президента. Та депутати визначилися шляхом голосування і усунули з тексту цього положення вислів «за поданням Президента».

Усунуто також двозначність норми про Конституційний Суд. Депутати віддали перевагу точнішому формулюванню, яке зводиться до того, що Голова Конституційного Суду призначається Верховною Радою за спільним поданням Голови ВР і Президента. А парламент обирає половину складу суддів Конституційного Суду, приймає його присягу.

Було підтримано пропозицію депутата Володимира Говоруна про призначення за поданням Президента Генерального прокурора та голови Фонду державного майна. А питання про голову Антимонопольного комітету депутати вирішили розглянути у третьому читанні, щоб остаточно з'ясувати, призначається ця посадова особа за поданням Президента чи обирається парламентом, щоб забезпечити незалежність цієї службової особи від виконавчої влади.

Після перерви депутат Євген Жеребецький поінформував колег про те, що в Державній Російській Федерації виступив Голова Верховної Ради Криму, жаліючись на парламент України, який «звів нанівець статус автономії». З цього приводу було дано доручення відповідним комісіям підготувати інформацію на наступне засідання Верховної Ради України.

Далі депутати продовжили розгляд статті 18 законопроекту. На третє читання віднесено норму про те, за яких умов відкривається процедура парламентського розслідування, імпічменту Президента.

Чимало списів було поламано під час обговорення ініційованого Президентом законопроекту про владу щодо права парламенту на проведення референдумів. Тепер же ця норма передбачає, що ВР приймає за власною ініціативою або з ініціативи не менше 3 мільйонів виборців рішення про проведення всеукраїнських референдумів, оголошує рішення, прийняті за результатами всеукраїнського референдуму. Бурю невдоволення викликав перелік того, з приводу чого Верховна Рада «не має права» приймати закони. Це положення було навіть названо таким, що дискримінує Верховну Раду. Мав рацію й депутат Сергій Соболєв, зазначаючи, що недоцільно вносити якісь обмеження щодо функцій парламенту, якщо вичерпно подано його повноваження. Після дискусії зійшлися на такій нормі: ВР не приймає закони і постанови з питань, що підлягають вирішенню Всеукраїнським референдумом. Нарешті ухвалено одну з основних норм про те, що Верховна Рада України не може делегувати свої повноваження іншим державним органам, крім випадків, передбачених чинним законодавством. Залишається уточнити «чинне законодавство».

Світлана ПИСАРЕНКО.

НАША ВІТЧИЗНА МАЄ СВОЇХ ПРОРОКІВ

ВІДБУЛИСЯ загальні збори Національної академії наук України. Про основні підсумки діяльності НАН у 1994 році та напрями її роботи в сучасних умовах доповів присутнім президент НАН Борис Патон. Перед науковцями нашої держави виступив Президент України Леонід Кучма.

Хоч що б там говорили, а українська наука в колишньому Союзі займала гідне місце. Без участі наших вчених та дослідників практично не досягалося жодного значного успіху радянської науки. Нині ситуація дещо змінилася. Очевидно, ця обставина суттєво вплинула не тільки на результати діяльності НАН, але й на загальний настрій, що панував на зборах. Беззмістовні виступи частини ораторів були зупинені дружніми аплодисментами. Конкретною була доповідь президента НАН України Бориса Патона.

Зокрема, він сказав про успіхи, яких досягли українські вчені останнім часом: запропоновано схеми ракетних двигунів, засновані на принципово нових способах газифікації та використання твердого палива, розроблено наукові основи використання «скандієвого ефекту» для підвищення міцності високолегованих алюмінієвих сплавів, розроблено простий і ефективний спосіб утилізації рідкого ракетного палива — гептилу, шляхом перетворення його в нетоксичні біологічно- і поверхневі активні речовини, потреба в яких надзвичайно велика. Розроблено нові лікарські препарати. Наприклад, препарати сорбційної дії «сіллард», що були широко застосовані для лікування шлунково-кишкових інфекцій, вірусного гепатиту. З їх використанням було зупинено поширення епідемії дифтерити в Одеській та Львівській областях. Вчені НАН брали активну участь у розробці концепцій — регіональної політики, державної промислової політики, стратегії соціально-економічного розвитку України.

Разом з тим не всі наукові розробки вчених були впроваджені. Причина відома — відсутність фінансування. Держава не в змозі виділяти бюджетні кошти на своє майбутнє, основа якого закладається сьогодні. Так, вчені академії пропонують забезпечити державу альтернативними джерелами енергопостачання за рахунок добування шахтного метану, модернізації українських потужностей нафтохімії та нафтопереробки, нарешті, використання газу як замінника бензину для транспорту. Науковці здатні розширити спектр нових конструкційних матеріалів, використовуючи нетрадиційні метали, титан та скандій, за сировинними запасами яких Україна перебуває на першому місці в Європі. В минулому році вчені НАН запропонували кілька комплексних науково-технічних програм, десятки новітніх технологій. Науковці вважають, що в Україні треба орієнтуватися на використання запасів вугілля, якого вистачить ще на кількасот літ. Зокрема, на вугіллі могли б працювати парогазові електростанції. До того ж випуск обладнання буде потрібний і нам, і країнам СНД.

«Наша Вітчизна має своїх пророків, і нічого шукати їх у далекому чи близькому зарубіжжі», — так сказав у своєму виступі Президент України Леонід Кучма. Й ці слова учасники загальних зборів НАН зустріли оплесками, колись традиційними для подібних подій. Цей емоційний вияв говорить про багато чого: і про минулі блискучі успіхи української науки, і про ще не втрачену віру у її відродження.

Президент України наголосив, що **промова перед вченими НАН — це його перший виступ після оприлюднення економічної доповіді та звернення до Верховної Ради України. Отже, Леонід Кучма розуміє важливість державної підтримки академії, її прагнення брати активну участь у подоланні економічної кризи, до якої потрапила Україна. Вагомого вкладу у загальну справу Україна чекає від економістів НАН, правників та державознавців. Потрібне не тільки теоретичне осмислення, але й утвердження в нашому житті демократичних завоювань в умовах ринку на основі вдосконалення законів.**

***

Відсутність фінансів називалась багатьма учасниками загальних зборів НАН як основна проблема, що гальмує нині розвиток української науки. Саме цим пояснювався і значний відтік до Росії, а особливо в Європу та Америку, найперше молодих талановитих вчених. Мабуть, важко з цим не згоджуватися. Але є ще одна причина такого становища, якою пояснюється багато наших нинішніх бід. Мається на увазі криза духовності, відсутність у громадян України міцних переконань та почуття патріотизму.

— Особливого значення нині набули проблеми національної самосвідомості, — сказав на зборах академік Петро Толочко. — Ми розробляємо теоретичну модель українського народу як державнополітичного, а не етнічного поняття. З цим пов'язано багато проблем, особливо мовних. Вчені НАН завершують п'ятитомну «Історію української культури» — це перша спроба розробити її цілісну концепцію. Видані книги «Українська ідея», «Феномен української культури», «Орфографічний словник української мови» та інші праці.

Віталій АБЛІЦОВ.

Найболючіше — соціальний захист населення

Депутатська група у складі В.Гошовської, І.Попеску, М.Горбаня взяла участь у засіданні Парламентської асамблеї Чорноморського економічного співробітництва, яка відбулась у Бухаресті.

Віце-голова Комітету асамблеї у справах культури, освіти і соціальної діяльності Валентина Гошовська позитивно оцінила роботу Парламентської асамблеї, на якій було розглянуто широке коло питань. Зокрема йшлося про стан освіти та її реформування в умовах перехідного періоду. Зазначалося, що сьогодні особливо потребує змін вища школа.

Під час роботи Парламентської асамблеї було створено підкомітет у справах культури. Його членом обрано Івана Попеску. Цей підкомітет має займатися питаннями розвитку культурних стосунків між країнами, туризму, еміграції, біженців тощо.

На думку учасників засідання, одним з найболючіших для країн–учасниць ПАЧЕС залишається питання про соціальний захист населення. Саме цьому планується присвятити наступне засідання.

Прес-служба Верховної Ради України.

Чиновники прорахувались — виробничникам відповідати?

Президенту України пану Кучмі Л.Д.

Відкритий лист учасників зборів керівників промислових підприємств Закарпатської області

Шановний Леоніде Даниловичу!

Звертаємося до Вас у зв'язку з Указом № 227/95 від 16.03.1995 року «Про заходи щодо нормалізації платіжної дисципліни у народному господарстві України».

На нашу думку, даний указ є спробою розв'язати проблеми економіки України застарілими адміністративними методами. Це чергове намагання перекласти тягар провин і прорахунків державних керівних структур на плечі підприємств не допоможе нікому — під загрозою державність України, виживання її народу.

Ми, керівники підприємств, повинні зробити все, щоб не допустити цього.

Нинішня кризова ситуація в промисловості, крах грошового обігу, можливо, і ненавмисне, зумовлені діями державного апарату. Першим кроком було перенесення сплати податку з обігу із сфери торгівлі на промислові підприємства, які виробляють товари народного споживання. Цим власні обігові кошти торгівлі було штучно зменшено майже на 40 відсотків. І це при тому, що половина коштів у цій сфері покривалася позиками Держбанку.

Наступним кроком було введення податку на добавлену вартість. Підприємствам стало ще скрутніше — виникла потреба збільшити обігові кошти на 28 відсотків. На завершення було комерціалізовано банки і неймовірно підвищено ставки за позики. Все це спричинило інфляцію й кризу грошового обігу.

За даних обставин керівними органами України не було зроблено навіть спроб пошуку шляхів поповнення підприємствам і торгівлі обігових коштів, життєво необхідних для всіх галузей економіки. Державі вигідно було б зробити кредитну емісію і без повернення передати підприємствам і торгівлі необхідну кількість грошей для поповнення обігових коштів — чотири-, п'ятиразовий обіг їх протягом року повернув би державі у вигляді різних податків суми у п'ять-шість разів більші. Але, ніби навмисно, все робилося для додаткового вилучення обігових коштів у підприємств: введення додаткових штрафів, пені, заставного мита тощо.

Сьогодні життєві інтереси народу ставлять питання жорсткіше, аніж усі сподіваються: або терміново буде вжито заходів, які дали б можливість підприємствам нормально працювати, або завтра вже буде пізно.

Тільки Ви силою даної Вам народом України президентської влади можете не допустити повного зупинення промислових підприємств та їх розорення, вплинути на створення сприятливих умов для їх роботи.

Враховуючи стан справ у промисловості, ми просимо вжити таких заходів:

скасувати Указ № 227/95 від 16.03.95 р., чинність якого однозначно призведе до збільшення боргів усіх платників, неможливості виплати заробітної плати всім виробничим структурам і повного банкрутства підприємств;

скасувати всі види пені та штрафів, нарахованих промисловим підприємствам за несвоєчасні розрахунки, починаючи з другого півріччя 1994 року;

надати торгівлі і промисловим підприємствам (усіх форм власності, окрім приватної) довгострокові безпроцентні позики на поповнення обігових коштів за рахунок кредитної емісії;

відмінити постанову Кабінету міністрів № 734 від 24.10.94 р. «Про лібералізацію експортних операцій», яка ставить нові бюрократичні перепони в цій справі.

Надалі, під час розробки подібних законодавчих документів, наполягаємо на врахуванні думки керівників-практиків. Ми твердо стоїмо на позиціях єдиної комплексної системи державних реформ, яка відродить життєдіяльність усіх сфер економіки України.

Учасники зборів керівників промислових підприємств Закарпатської області.

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про забезпечення гласності у процесі приватизації державного майна

З метою забезпечення гласності та створення належних інформаційних умов для участі громадян України у процесах приватизації державного майна **постановляю:**

1. Державному комітету телебачення і радіомовлення України забезпечити:

вихід кожного дня на каналі Національної радіокомпанії України програми «Зі щоденника реформ»;

створення на каналі Національної телекомпанії України щоденної програми, яка б оперативно висвітлювала хід приватизації в Україні;

щоденний вихід на каналах державних телерадіокомпаній спеціальних інформаційних випусків про об'єкти, що підлягають приватизації, повідомлень про перелік об'єктів, що приватизуються, та про результати проведення конкурсів і аукціонів з продажу об'єктів приватизації, а також сертифікатних аукціонів.

2. Фонду державного майна України, іншим центральним органам державної виконавчої влади забезпечити своєчасне і повне інформування населення про хід приватизації через засоби масової інформації, насамперед через Українське національне інформаційне агентство, та через періодичні видання, засновниками яких є державні органи.

3. Міністерству України у справах преси та інформації, його органам на місцях систематично аналізувати висвітлення процесу приватизації державного майна в друкованих засобах масової інформації, у періодичних друкованих виданнях, засновниками яких є державні органи, та вносити пропозиції щодо вдосконалення цієї роботи.

4. Покласти на Українське національне інформаційне агентство функції оперативного поширення у засобах масової інформації відомостей про офіційні документи та матеріали, що стосуються приватизаційних процесів в Україні.

5. Фонду державного майна України за участю Міністерства зв'язку України та Державного спеціалізованого комерційного ощадного банку України забезпечити інформування населення з усіх питань приватизації, у тому числі рекламування об'єктів приватизації, через регіональні центри сертифікатних аукціонів, місцеві відділення Міністерства зв'язку України та Державного спеціалізованого комерційного ощадного банку України.

6. Міністерству зв'язку України забезпечити щоденне першочергове пересилання документів, що стосуються приватизації державного майна, через підприємства поштового зв'язку.

7. Фонду державного майна України здійснювати фінансування витрат, пов'язаних з виконанням заходів щодо забезпечення гласності у процесі приватизації, з позабюджетного державного фонду приватизації.

Президент України Л.КУЧМА.

м.Київ,
11 квітня 1995 року.

У КОМІСІЯХ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Члени **Комісії у закордонних справах і зв'язках з СНД** зустрілися 13 квітня з делегацією Комітету у закордонних справах парламенту Чеської Республіки.

Співрозмовники обговорили широке коло проблем двосторонніх економічних та політичних взаємин, співробітництва у міжнародних європейських структурах.

Зустріч пройшла в діловій, конструктивній обстановці.

Як уже повідомлялося, депутати Комісії працювали з делегацією доповідачів Ради Європи, що перебувала у Києві з метою вирішення питання про вступ України до цієї міжнародної організації.

Члени делегації ознайомилися з чинним законодавством щодо прав людини та національних меншин в Україні. Мали також зустріч з представниками Конституційної комісії, на якій, зокрема, йшлося про процес конституційного творення в країні.

На думку голови Комісії Бориса Олійника, сьогодні не існує серйозних причин, які б ускладнювали прийняття України до Ради Європи.

Для уточнення повідомляємо, що **Комісія Верховної Ради України з питань правової політики і судово-правової реформи** на засіданні продовжила опрацювання проекту закону про нормативні акти, що передбачає закріплення статуту і видів нормативних актів, порядок розробки їх проектів, прийняття, дії та систематизування актів, прийнятих суб'єктами нормотворчості Верховною Радою України, державними органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування.

Комісія з питань науки та народної освіти розглянула Концепцію Закону України про професійно-технічну освіту. В обговоренні її взяли участь народні депутати, фахівці, науковці.

Згідно з рекомендаціями парламентських слухань про стан освіти в Україні Закон про професійно-технічну освіту входить до пакету законодавчих актів про освіту. На думку депутатів, його прийняття забезпечить реалізацію державної політики в галузі підготовки й перепідготовки робітничих кадрів.

Робоча група **Комісії з питань культури і духовності** працює над підготовкою проекту закону «Про благодійну діяльність та благодійні організації». Цей законопроект визначає загальні засади благодійництва, встановлює правові вимоги щодо формування благодійницьких організацій, залучення до благодійницької діяльності громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, підприємств, установ і організацій всіх форм власності, міжнародних організацій.

Прес-служба Верховної Ради України.

ЗАЯВА

Ми, члени Комісії Верховної Ради України з питань державного будівництва, діяльності Рад і самоврядування, обурені грубими, безпідставними нападами з боку фракцій Народного руху України, «Державність», «Реформи» та окремих депутатів на голову Комісії Стешенка О.М. з приводу його виступу на пленарному засіданні Верховної Ради України 12 квітня 1995 року під час розгляду в другому читанні проекту закону України «Про державну владу і місцеве самоврядування в Україні».

Проаналізувавши стенограму засідання, ми звертаємо увагу всіх депутатів і громадян України, що в тексті виступу Стешенка О.М. немає нічого, що могло б трактуватися як образа Президента.

11 квітня 1995 року на засіданні Комісії було прийнято рішення «Про проекти законів України «Про державну владу і місцеве самоврядування в Україні» та «Про зміни у застосуванні окремих положень Конституції (Основного Закону) України», яке було роздане депутатам 11 квітня 1995 р., напередодні розгляду проекту вказаного Закону в сесійному залі. Підкреслюємо, що зміст рішення Комісії знайшов своє відображення у виступі голови Комісії Стешенка О.М. на пленарному засіданні 12 квітня 1995 року.

У четвертому пункті рішення Комісії передбачено доручити голові Комісії Стешенку О.М. виступити на пленарному засіданні Верховної Ради України. Виходячи з цього, ми дійшли висновку, що звинувачення проти Голови Верховної Ради України Мороза О.О. були безпідставні, а тому вимагаємо, щоб керівники фракцій Народного руху України, «Державність» і «Реформи» вибачилися публічно перед Морозом О.О. і головою Комісії Стешенком О.М.

Звертаємося до Комісії Верховної Ради України з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності депутатів з проханням розібратися з приводу завдання образи голові Комісії Стешенку О.М. під час і після його виступу з боку представників указаних фракцій і хуліганських дій в залі.

Члени Комісії: В.М.МОЙСЕЄНКО, в.о. 131; В.І.РАДЬКО, в.о. 351; А.В.ПЕЙГАЛАЙНЕН, в.о. 143; А.О.КОНДРАТЮК, в.о. 55, А.В.РАХАНСЬКИЙ, в.о. 30; О.М.МАСЕНКО, в.о. 330; В.А.ЄСЬКОВ, в.о. 241; М.В.ЧУМАК, в.о. 443.

За тяжке побиття людини кара така ж, як за крадіжку шести яєць?

Як відомо, авторськими колективами постійної Комісії Верховної Ради України з питань законності і правопорядку та робочої групи Кабінету міністрів України розроблені окремі проекти нового Кримінального кодексу України, які широко обговорювались юристами-практиками на різних рівнях.

Не надаючи переваги жодному з проектів, зазначимо, що у кожному з них є намір ввести в кримінальне законодавство нові прогресивні поняття, норми та інституції.

Разом з тим, у жодному з проектів кодексів не закладено механізм визначення того, чому саме за один кримінальний вчинок законодавець встановлює суворіше покарання, ніж за другий. А такий підхід може призвести до віднесення *менш* небезпечного злочину до *більш* небезпечного і навпаки.

Наприклад, згідно з проектом кодексу Верховної Ради України, таємне викрадення чужого майна або його грабіж (ст.ст. 247 ч.1, 248 ч.1) караються в першому випадку до 3, а в другому — до 4 років позбавлення волі.

На мою думку, в проекті закладені помилки, притаманні чинному нині законодавству, коли відсутність механізму визначення кари за кримінальний вчинок призвела до того, що санкції за крадіжки та грабежі значно м'якші від санкцій за порушення правил про валютні операції.

Хоча, на наш погляд, суспільна небезпечність таких діянь різна: в одному випадку порушник повністю позбавляє власника майна, а в іншому — здійснює незаконну операцію з належним йому на законній підставі майном.

У зв'язку з цим пропоную у новому кримінальному законодавстві міру і вид покарання тісніше пов'язати з умислом і матеріальною та моральною шкодою, яка заподіяна, тобто з наслідками скоєного.

Вважаю, що заслуговує підтримки відмова авторів проекту Верховної Ради України від таких видів покарань, як умовне засудження до позбавлення волі з обов'язковим залученням засудженого до праці, виправних робіт, позбавлення батьківських прав, військових та інших звань і державних нагород, оскільки дійсно деякі з цих видів покарань є прихованим використанням безплатної праці засуджених чи штрафом, розтягнутим в часі, а фактично схожі на помсту з боку держави. Це державу просто дискредитує.

Разом з тим, незрозуміла спроба авторів двох проектів записати до кримінального законодавства такий вид покарання, як безплатна фізична праця на користь суспільства (ст. 58) та безплатне залучення до громадських робіт (ст. 49 проекту Кабінету міністрів), що за своїм характером істотно не відрізняється від позбавлення волі з обов'язковим залученням засудженого до праці.

Виникають спірні питання і щодо такого виду покарання, як позбавлення волі.

Проект Верховної Ради пропонує позбавляти злочинців волі на строк від шести місяців до 15 років, а проект Кабінету міністрів — від 1 року до 15 років. У проекті Кабінету міністрів пропонується в разі заміни смертної кари на позбавлення волі та в разі складання призначених покарань за сукупністю вироків обмежити цей строк 20-ма роками.

Таким чином, пропонований варіант цього виду покарання істотно нічим не відрізняється від того, що передбачає чинне законодавство.

На жаль, непоодинокими є випадки, коли особи, яких раніше кілька разів засуджували за умисні вбивства, знову розгулюють на волі в пошуках чергових жертв. А коли так, то у нас все гаразд з мірами карання. Вдумаймося: за вчинення умисного вбивства пропонується встановити міру покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 7 до 15 років, а за заподіяння тяжкого тілесного ушкодження — від 2 до 8 років ув'язнення.

Тим часом за такі досить конкретні злочини, як крадіжки і шахрайство, вчинені особливо небезпечним рецидивістом або в особливо великих розмірах, за контрабанду, хабарництво та деякі інші, які не належать до насильницьких, пропонуються передбачити покарання у вигляді до 15 та 10 років позбавлення волі.

Якби провести соціологічне опитування населення, то немає сумніву, що переважна його більшість віднесла б умисні вбивства та тяжкі тілесні ушкодження до тяжчої категорії злочинів, аніж крадіжки, хабарництво, шахрайство, контрабанда, порушення правил про валютні операції і т.д.

Отже, як на мене, за умисні вбивства слід встановити тривалі строки позбавлення волі, аніж 15 років, а за умисні вбивства за обтяжуючих обставин, поряд із смертною карою, передбачити покарання у вигляді довічного тюремного ув'язнення.

Викликає також заперечення і спроби авторів проекту Кабінету міністрів встановити смертну кару лише за умисне вбивство з корисливих мотивів. А коли вчинено умисне вбивство малолітньої, поєднане із зґвалтуванням, чи вагітної жінки, тоді як бути, невже ці злочини безпечніші?

Необхідно об'єктивніше підійти і до призначення такого виду покарання, як позбавлення волі неповнолітніх. Обидва проекти не встановлюють верхньої межі такого покарання, а вона потрібна.

Заслуговує уваги і такий правовий інститут, як повторність злочинів, тобто вчинення однорідних діянь, які кваліфікуються за однією і тією самою статтею особливої частини Кримінального кодексу. Шкода, що і в цьому питанні автори проектів не пішли значно далі від авторів нині чинного законодавства.

Сьогодні в разі вчинення двох і більше злочинів дії винних кваліфікуються за статтею, яка фактично передбачає кримінальну відповідальність за злочин, вчинений вдруге. Отже, встановлюється нерівність винних перед законом, оскільки через цю прогалину на практиці міра покарання для осіб, що вчинили 2, 10, 50, 100 і більше однорідних злочинів, істотно між собою не різниться. Хоча не викликає сумніву те, що для осіб, які вчинили більше злочинів, з більшим об'ємом звинувачення, повинна бути суворіша міра покарання.

Для усунення цієї нерівності винних перед законом пропонуємо передбачити, що в разі скоєння більше двох однорідних злочинів, покаранням за кожний наступний злочин має бути позбавлення волі строком не менше одного року, тобто за скоєння 10 крадіжок винний отримає не менше 10 років позбавлення волі.

Далі. Є можливість розвантажити кримінальний кодекс встановленням в Адміністративному законодавстві стягнення у вигляді адмінарешту строком до 3 місяців. Це дозволить виключити з особливої частини Кримінального кодексу близько 1/3 складів злочину, переважна частина з яких не становлять великої суспільної небезпеки.

Або візьмімо таке. Згідно з ч.1 ст. 141 проекту кодексу Верховної Ради обмеження конституційних прав особи з мотивів її приналежності до того чи іншого віросповідання або атеїзму належить до кримінального діяння і карається штрафом аж до семи мінімальних розмірів заробітної плати.

Законодавець має виходити з того, що доведення вини кримінально-процесуальним шляхом досить специфічне, потребує великих матеріальних затрат і часу, тому провадити попереднє розслідування за діяння, за яке винний отримає покарання штрафом у розмірі 420 000 укр. крб., не тільки недоцільно, а й шкідливо, бо така ситуація, на глибоке моє переконання, не сприятиме боротьбі з порушеннями закону.

Чи не доцільніше такі вчинки віднести до адміністративних проступків і передбачити за них адміністративну відповідальність.

Важко погодитися з авторами обох проектів у тому, що критерієм визначення розміру крадіжок має бути мінімальна заробітна плата. Автори проекту Верховної Ради визначають кримінально-карану крадіжку як таємне викрадення чужого майна на суму, що перевищує мінімальний розмір заробітної плати.

Такий підхід в чинному нині законодавстві уже призвів до того, що за мінімальної заробітної плати розміром 60 000 укр. крб. під дію Кримінального кодексу підпадає крадіжка 6 яєць, а крадіжки на відносно невеликі суми — 6 000 000 укр. крб. та 15 000 000 укр. крб. кваліфікуються відповідно як крадіжки у великих та особливо великих розмірах.

Для порівняння: ще декілька років тому, за стабільних цін, кримінально-караною визнавалася крадіжка на суму 50 крб., а у великих та особливо великих розмірах відповідно на 2 500 та 10 000 крб.

У зв'язку з цим для визначення кримінально-караної крадіжки треба брати не мінімальну заробітну плату, яка на цьому етапі розвитку суспільства має декларативний і формальний характер, а мінімальну пенсію за віком або мінімальну заробітну плату, яка не підлягає оподаткуванню.

А. ОГОРОДНИК,
виконувач обов'язків голови Чернівецького обласного суду.

У номер

• **Крим**

Заява Меджлісу кримськотатарського народу

6 квітня Верховна Рада України прийняла Закон «Про особливості участі громадян України з числа депортованих з Криму у виборах депутатів місцевих Рад в Автономній Республіці Крим», який передбачає створення в Криму додаткових виборчих округів для депортованих народів.

У заяві, прийнятій у зв'язку з цим на надзвичайному засіданні Меджлісу кримськотатарського народу, йдеться:

«Механізм проведення виборів, пропонований законом, такий складний, що... зводить до нуля участь кримських татар у майбутніх виборах».

Заступник голови Меджлісу, депутат Верховної Ради Криму, лідер фракції «Курултай» Рефат Чубаров на прес-конференції у Сімферополі висловився за внесення змін і доповнень до Закону України «Про громадянство» — спрощення процедури отримання українського громадянства особами з числа народів, раніше депортованих з території України.

На думку Р. Чубарова, вибори до кримських органів влади слід перенести на осінь 1995 року. Нагадаємо, що недавньою постановою українського парламенту вибори до місцевих органів влади Криму призначено на 25 червня.

Справу Юрія Мєшкова передано до Херсонської облпрокуратури

17 березня Верховна Рада України, скасувавши інститут президентства в Автономній Республіці Крим, просила Генпрокуратуру країни порушити кримінальну справу проти Ю. Мєшкова. 4 квітня Генпрокуратура порушила кримінальну справу за фактом перевищення Ю. Мєшковим службових повноважень.

Як повідомляє «Інтерфакс-Україна», кримінальну справу проти колишнього президента Криму Юрія Мешкова передано для провадження до прокуратури Херсонської області.

Водночас прокурор Херсонської області Олександр Христенко в інтерв'ю кореспондентові «Інтерфакс-Україна» заявив, що «вперше чує» про передання справи Ю. Мешкова до прокуратури області. При цьому він зазначив: «Ви ж знаєте, як тепер працює пошта».

Група депутатів ВР Криму звернулася до Держдуми РФ

40 з 98 депутатів Верховної Ради Криму звернулися до Держдуми РФ з проханням не приймати жодного рішення з кримського питання.

У заяві, підписаній членами фракцій кримського парламенту «Реформа», «Курултай», «Аграрії» й депутатською групою «Крим», зазначається, що в розв'язанні кримського питання слід враховувати всі загальноприйняті міжнародні норми й принципи.

Автори заяви розцінюють виступ голови кримського парламенту С. Цекова на засіданні Держдуми РФ 14 квітня як виклад «недалекоглядної, провокаційної точки зору групи депутатів Верховної Ради Криму, спрямованої на подальшу ескалацію напруги як всередині України, так і між Росією і Україною».

Фоторепортаж

І ЯРМАРОК, І СУБОТНИК

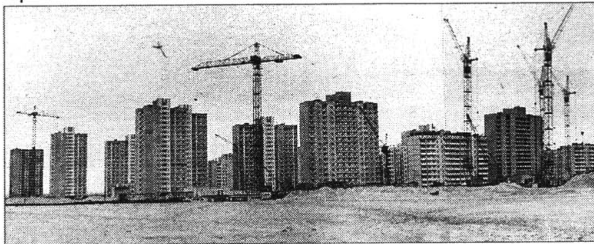
Ми — в Харківському районі столиці України. «Водієм-екскурсоводом» цього суботнього дня погодився бути перший заступник голови райдержадміністрації Володимир Стороженко.

Якби не його «Жигулі», подорож розтяглася б на цілий день. Адже район — територіально найбільший у місті. Нині тут проживають 200 тисяч чоловік, а до 2000 року (за рахунок інтенсивного житлового будівництва) кількість мешканців збільшиться до 500 тисяч.

За якихось три години ми відвідали і Харківський масив, і Березняки. Побували в Осокорках. Тут щосуботи проводять традиційні весняні ярмарки, в яких беруть участь як торгові підприємства Києва, так і жителі навколишніх сіл району. Можна придбати насіння, саджанці, різноманітний інструмент для роботи в саду та на городі. Тутешні ціни на продуктові товари значно нижче за магазинні. Цього дня ярмарок теж вирував.

Викликало здивування те, що на Харківському масиві люди, незважаючи на вихідний, розкидали грунт. Володимир Сергійович пояснив, що вже протягом місяця у районі відбуваються суботники, в яких беруть участь працівники відділів держадміністрації, відділів народної освіти, медоб'єднання, різноманітних установ та організацій. Майже шістсот чоловік щотижня садять дерева, розкидують грунт, прибирають вулиці.

Одна з проблем району, на території якого розташовано підприємства — забруднювачі навколишнього середовища, — катастрофічна екологічна ситуація. Тільки сміттєспалювальний завод та ТЕЦ-5 викидають у повітря більш як 34 тисячі тонн важких металів. І якщо високопоставлені урядовці не облишать задуму будівництва тут ще одного сміттєспалювального заводу, то мешканці району зовсім забудуть справжній колір неба.

Олена ВАЩЕНКО.

На фото: суботник у розпалі; новобудови Харківського масиву.

Фото автора.

ДИФТЕРІЯ В УКРАЇНІ — ЗАГРОЗА ВСЬОМУ СВІТОВІ?

Офіс Національного комітету Товариства Червоного Хреста став у ці дні своєрідним штабом з розподілу гуманітарної допомоги, що надходить із закордону у зв'язку з масовою імунізацією населення проти дифтерії.

На прес-конференції, що відбулася тут, перед журналістами виступили генеральний директор Програми Європейського Союзу, представник Фінського Червоного Хреста Юкка Корпела, керівник медичної програми Агенції міжнародного розвитку США Ганна Сохань, директор Київського НДІ епідеміології та інфекційних захворювань Алла Щербинська, заступник головного державного санітарного лікаря України Дмитро Тищенко, інші офіційні особи.

Вони повідомили, що для тієї кампанії, яка розгорнута нині у Автономній Республіці Крим, Запорізькій, Миколаївській, Одеській, Херсонській областях, містах Києві та Севастополі по лінії Європейського Союзу, урядів США, Канади, Італії, Фінляндії, інших країн, в Україну завезені вакцина та голки у достатній кількості.

У відповідь на деякі скептичні запитання про доцільність такої масової кампанії представники преси були поінформовані про публікацію в американському медичному тижневику «Здоров'я», де епідемічна ситуація в Україні розглядається як загроза усьому світові.

Щоб створити імунний бар'єр на шляху поширення дифтерії, треба зробити щеплення одразу не менш як 80 відсоткам дорослого населення. І скепсис тут ні до чого. Дифтерія щоденно забирає людські життя. Через необачність і незрозумілу упередженість дорослих гинуть безвинні діти.

До того ж, як заявили офіційні представники, в Китаї свого часу за 2 дні було щеплено 80 млн. дітей. Тільки так відвели біду. Ми ж бачимо труднощі у тому, щоб провести щеплення 5 млн. дорослих і свідомих громадян за наявності усіх потрібних умов.

Український центр здоров'я.

Повертаючись до надрукованого

НЕ ДАЮТЬ ЦВІСТИ «ЧЕРВОНІЙ КАЛИНІ»

«Голос України» вже торкався цієї теми. Нагадаємо суть справи. Відома на Рівненщині агрофірма «Зоря» будувала санаторій, та коли розпочалася криза в економіці, припинилося фінансування. За рішенням зборів недобудований санаторій було продано Міністерству сільського господарства України в особі рівненської «Обласміжколгоспздравниці». На державні кошти будівництво було завершене — і санаторій «Червона калина» почав функціонувати. Згодом регіональне відділення Фонду державного майна передало його в оренду трудовому колективу.

І тут голові агрофірми двічі Героєві Соціалістичної Праці Володимиру Плютинському сказали, що він начебто продешевив. За позовом обласної прокуратури (?!) справою зайнявся обласний арбітражний суд.

Суд тягнеться вже півроку. Спочатку позивач поставив вимогу повернути санаторій агрофірмі «Зоря», бо не було, мовляв, рішення зборів на його продаж. Фальсифікація, мовляв. Не вийшло. Є у справі протокол зборів.

Ага, не вийшло це? Тоді буде друге: санаторій продано надто дешево (хоча який тут кримінал, сторони ж домовилися). Зробили перевірку аудитори з Києва. Здавалося б, можна ставити крапку. Але керівник агрофірми «Зоря», походивши столичними кабінетами, привіз на чергове засідання арбітражного суду солідні папери з резолюціями міністра Юрія Карасика.

Одначе на суддю Андрія Чорнозуба резолюції особливого враження не справили, оскільки Андрій Степанович вважав, що суду потрібно керуватися законом, а не чиїмись вказівками. І тоді...

На останньому засіданні арбітражного суду позивачів уже не цікавило, які висновки він зробить. «Справа буде слухатися у Вищому арбітражному суді», — заявили вони. Усі, хто знав суть справи, охнули: позивач із самого початку звертався до Вищого арбітражного суду, але тоді справу передали до Рівного — нехай, мовляв, спочатку там розглянуть.

Додам, що подано до суду буквально на всіх: на Мінсільгосппрод (наказом якого позивач недавно козиряв), на регіональне відділення Фонду держмайна, на орендне підприємство санаторій «Червона калина», на організацію орендарів і, про всяк випадок, на виконком Рівненської райради народних депутатів. Усе неправильно, мовиться у позовній заяві, все відмінити і скасувати. Купувала санаторій, мовляв, «Обліміжколгоспздравниця» (платив, нагадаю, Мінсільгосппрод) — вона й господар. Та й «Зоря» чомусь також...

Днями стало відомо: позов обласної прокуратури про визнання недійсним договору купівлі-продажу санаторію «Червона калина» Рівненський арбітражний суд залишив без задоволення. На диво, абсолютно протилежним виявилося рішення Вищого арбітражного суду України. Незважаючи на те, що колектив санаторію, взявши «Червону калину», вже вклав у її розвиток близько 20 млрд. карбованців власних коштів, суд визнав недійсним договір оренди, укладений з регіональним відділенням Фонду держмайна. Був дійсний, а став недійсний. За помахом «чарівної палички». Колектив, проте, не може погодитися з таким рішенням, бо грубо порушено його права, і змушений його оскаржити. Врешті-решт правда все-таки мусить перемогти.

Сергій МЕЛЬНИЧУК.
Рівне.

«ПРОЛОГ»: КІНОПРОДУКЦІЯ — МІЖНАРОДНА

Студентський кінофестиваль під багатонадійною назвою «Пролог» — явище щорічне. У рік свині він набув статусу міжнародного. Принаймні так твердять його організатори — Спілка українських студентів-кінопродюсерів, що існує при КДІТМ ім. Карпенка-Карого.

У конкурсній програмі, котра складається з 4 категорій фільмів: ігрових, анімаційних, документальних та відеоробіт, — беруть участь майбутні корифеї кіномистецтва з країн Співдружності, Польщі, Болгарії... З огляду на те, що для іноземних гостей молодий український кінематограф — біла пляма у їхньому пізнанні, зацікавленість у фестивалі очевидна.

Крім обов'язкової «змагальної» програми, проходять позаконкурсні й ретроспективні перегляди шедеврів світової кінокласики, семінари, дискусії, прес-конференції з проблем молодіжного кінематографа, його стилів і напрямів. А взагалі для душі — продуктивна і неабияка тусовка... Студенти, спілкуючись на теми високі, добрі, вічні, в кулуарах республіканського Будинку кіно створилось якесь міжнародне співтовариство людей, які можуть і хочуть сказати своє вагоме слово в кіномистецтві. Не виключено, що епілогом «Пролога» стане якась спільна акція творчого вибуху в царині кіно.

Оксана НАЛИВАЙКО.

ДІАСПОРА ЗАСУМУВАЛА ЗА БУКОВИНСЬКИМИ ПІСНЯМИ

На запрошення українських громад Канади та США сюди вирушили на гастролі відомий буковинський композитор і виконавець, соліст ансамблю «Смерічка» Чернівецької обласної філармонії, народний артист України Павло Дворський і популярний фольклорний дует «Писанка» — Оксана Савчук та Іван Кавацюк.

Виступи триватимуть протягом двох місяців. Під час заокеанського турне артисти продемонструють свої нові програми. Звучатимуть у них і Великодні пісні, народжені на Буковині (таку умову висунули перед гастролерами організатори цієї поїздки).

Крім того, мистецький «десант» із Чернівців візьме участь у кількох фестивалях, що їх проводять тамтешні українці.

Правління Національного банку України з глибоким сумом сповіщає про смерть колишнього керуючого Української республіканської контори Держбанку СРСР

Григорія Григоровича ПАВЛЕНКА

і висловлює глибоке співчуття сім'ї та близьким покійного.

Що думають люди

Хто має право на грубі гроші

Як НАСПРАВДІ народ України сприймає перехід до капіталізму, чи готовий він до ринкових реформ, розуміє їхню доцільність, згоден на певні обмеження, а можливо і жертви, заради того, щоб держава вийшла з економічної кризи. Ці та інші питання вирішив дослідити соціологічний центр «Демократичні ініціативи». А що дані соцопитувань тільки відбивають думку населення, але не пояснюють причину її формування, то центр запросив до «круглого столу» провідних політологів та економістів, аби ті проаналізували ставлення громадян України до процесів, які відбуваються у державі.

Перехід до ринкової економіки передбачає такі особисті якості, як активність, ініціативність, схильність до ризику. Результати опитування засвідчили, що готовність ризикувати залежить від віку громадян. Так, 69 відсотків опитаних віком від 18 до 29 років погоджуються ризикнути, аби жити заможніше. 64 відсотки 55-річних і старших воліють жити бідніше, але з гарантованими статками. І це означає, що основним рушієм підприємництва в Україні стануть молоді. Та парадокс у тому, вважає заступник директора Інституту світової економіки та міжнародних відносин Олег Соскін, що «влада сьогодні представляє інтереси саме старшого покоління». Власне тому ті, хто мають владу, не поспішають створити сприятливі умови для розвитку підприємництва.

З моменту проголошення ринкових реформ уже минуло чимало часу. Отож природно, що населення, яке стомилося очікувати змін на краще, починає втрачати довіру до проголошеного курсу на капіталізацію. На думку Кирила Грищенка, ученого секретаря Інституту соціології НАН України, три роки тому населення ставилося до ринкових реформ прихильніше, ніж нині. Сьогодні це ставлення великою мірою характеризується не так розумінням економічної доцільності, як суто психологічними моментами. Чоловіки, наприклад, відчувають себе набагато впевненішими за сьогоднішньої ситуації, близько 51 відсотка погоджуються з тезою: якщо людина добре працює, вона має право заробляти грубі гроші. А ось жінки переважно відкидають цю думку, вважаючи, що несправедливо, коли одні мають в кишенях дуже багато, а іншим не вистачає дотягнути до зарплати. Можливо тому, що жінкам у нашому суспільстві значно важче зробити кар'єру і реалізувати свій потенціал. Якщо дивитися за соціальними групами, то таку ж думку поділяють і робітники (переважно різноробочі) та пенсіонери.

І постає питання: на кого у першу чергу слід спрямувати економічну просвіту? На молодь, яку переконувати вже не треба, чи на старше покоління, яке пам'ятає часи, коли статки були невеликі, але стабільні? А час на роздуми вже вичерпано. Усі учасники «круглого столу» зійшлися на тому, що, коли ринкові реформи не дадуть результатів найближчим часом, народ може зневіритися у їхній доцільності. А це вже тема для роздумів тим, хто керує державою.

Наталя ФІЛІПЧУК.

У номер

• *Київ*

Вакцина для України

Фінський Червоний Хрест, Міжнародна Федерація Червоного Хреста передали санітарно-епідеміологічній станції Старокиївського району столиці вакцину для імунізації проти дифтерії. Гуманітарну допомогу було подано у рамках фінансованої Європейським співтовариством Міжнародної програми вакцинації.

На знімку: керівник програми вакцинації в Україні лікар Юкка Корпела знайомиться з роботою лабораторії.

Фото Анатолія БОВТА.

• *Донецьк*

До Воркути — з комфортом

Від початку цього місяця розклад руху польотів із Донецького аеропорту поповнився 8 відновленими маршрутами. Із Донецька — шахтарської столиці України — літаки знову беруть курс на російські міста Норильськ, Сиктивкар, Ноябрськ, Воркуту, Новий Уренгой, Єкатеринбург... Подейкують, що, як і раніше, у вартість квитка входить харчування пасажирів.

Краще там — наймитом, ніж удома — безробітним

Що турбує

Це ВЖЕ стало гіркою дійсністю — не тільки «уми», першокласні спеціалісти від'їжджають з України на чужину в пошуках кращого життя, а й люди масових професій. Їдуть муляри, бетонники, арматурники, слюсарі, водії, кравці, шевці... Здебільшого від'їжджають до Росії, хто кмітливіший — до Польщі, Чехії, Словаччини. А кому пощастить, прориваються далі — до Німеччини, Норвегії чи Швеції.

— Думаю, ця тенденція може навіть посилитися, якщо негайно не оновити Закон України про зайнятість населення, прийнятий ще в березні 1991 року, — сказав директор філіалу міського центру зайнятості Черкаського району Павло Лазебник. — Цей закон безнадійно відстав від життя. На початку 1991 року майже всі підприємства працювали. Нині майже всі стоять... А закон писано саме під першу ситуацію.

Найперша проблема в безробітного — зареєструватися у службі зайнятості. З'ясовується, це непросто зробити. Якщо людина звільнена за скороченням штатів чи у зв'язку з ліквідацією підприємства, її зареєструють не раніше, як за десять днів до закінчення тримісячного терміну. Як правило, підприємство, з якого звільнено людину, не має коштів, щоб виплатити компенсацію, а центр зайнятості хоча й має гроші, але не вправі за законом це робити. Тому звільнений робітник, у якого сім'я, діти, не сидітиме три місяці, а шукатиме вихід зі скрути. Їде чумакувати-торгувати, заробляти-наймитувати. І вже ніколи не потрапить до центру зайнятості. До речі, в Росії у перші два тижні набуття статусу безробітного можна звертатися на «біржу» по допомогу. Ось чому в нас, в Україні, не видно бідаків з Росії. Навпаки, наші там працюють поденно, у прямому значенні цього слова, а держава Росія може матеріально підтримувати своїх безробітних.

І ще одне. Коли вже склалося, що тисячі українців працюють на економіку Росії, то чому між двома країнами досі не підписано відповідної угоди? Невже нашим державним мужам байдуже, що їхні співвітчизники перебувають у сусідній країні в ролі безправних наймитів, рабів?

У зв'язку з відпливом робочої сили за кордон та недосконалістю законів до центрів зайнятості різко зменшився потік людей. Торік, наприклад, до вже згадуваного філіалу звернулося 700 чоловік, а з початку нинішнього — близько 150. І це на 90 тисяч мешканців району, де не одна тисяча фактично безробітна. У приміських селах звільняються з роботи учителі, лікарі, службовці, які проживають у місті. Сільських мешканців першими скорочують на підприємствах, бо стало невигідно возити їх автотранспортом із села до міста.

Та найбільша нині проблема — з молоддю. Нинішнього року в одному лише Черкаському районі близько 600 випускників. Не треба бути видатним прогнозистом, щоб передбачити — третина їх завтра стане постійними відвідувачами служб зайнятості. Кого не вдасться після навчання за направленням центру зайнятості влаштувати на роботу, одержуватимуть щомісячну «допомогу» — 700 тисяч карбованців. І це лише ті, кому виповнилося 16. А є безробітні і в 14, і в 15. Ніде не навчаються. На роботу їх не беруть і не виплачують допомоги.

У службі зайнятості довелося почути: «Краще там, за кордоном, бути наймитом, ніж удома безробітним»... Люди розчаровані до краю.

Лідія ТИТАРЕНКО.
Черкаська область.

Фото Валерія ІНЮТІНА.

Лікуємо зір... на конвеєрі

Медицина

Десять років виповнилося Кримському центру реабілітації зору, відомому далеко за межами Кримського півострова. Він виріс із невеличкої лабораторії Леоніда Костянтиновича Дембського, талановитого лікаря та відмінного конструктора, інженера-механіка, на рахунку якого десятки авторських свідоцтв на винаходи в медицині. Він і став директором центру, в якому без оперативного втручання лікують короткозорість, косоокість, далекозорість, функціональну недорозвиненість сітківки, зорового нерву, астигматизм.

Потокові багатопозиційні лінії, за допомогою яких від сеансу до сеансу виправляють дефекти зору, складаються з 89 апаратів — як приладів самого Л.К. Дембського, так і медичного обладнання, створеного на основі досвіду провідних офтальмологічних центрів України, престижних зарубіжних клінік. Щоденно центр приймає 200 чоловік. Щоб поставити точний діагноз, пацієнта перевіряють за 11 параметрами, а йде на цю процедуру лише 40 хвилин.

Колектив однодумців, який склався навколо Л.К. Дембського, на ділі підтвердив ефективність нової форми організації праці, її ефективність в порівнянні з традиційними кабінетами профілактики зору.

Конвеєри з лікування зору вже діють у великих містах України, в тому числі в Криму — в Ялті, Алушті, Керчі. В центрі можна взяти апарати для виправлення дефектів зору в домашніх умовах, створено на санаторіях, на підприємствах. До послуг клієнтів також магазин «Оптика».

Тетяна МЕЩАНСЬКА.

На знімку: директор центру лікар-офтальмолог Леонід Дембський.

Фото Костянтина ДУДЧЕНКА.

Караул!

Запорізьких козаків меншає

Комітет економіки й управління народним господарством облвиконкому проаналізував демографічну ситуацію в області. Минулого року чисельність населення області порівняно з 1993 роком зменшилася на 10,8 тисячі (або 0,5 відсотка) і становила 2 млн 102 тисячі чоловік. Більш як на 6 тисяч скоротилася кількість запоріжців, на 1 тисячу зменшилася чисельність жителів Мелітополя. Сьогодні в містах живе 76,5 відсотка населення області. Поменшало жителів сільських районів. За прогнозами, нинішнього року чисельність населення області зменшиться ще на 15,2 тисячі чоловік.

Подія-Іпринда.

Запоріжжя.

ЦІНИ НА ОСНОВНІ ПРОДУКТИ ХАРЧУВАННЯ УКРАЇНИ

Базарний день 16.04.	Яловичина	Свинина	Кури	Сало	Яйця	Олія	Масло вершкове	Сметана	Сир	Картопля	Часник	Морква	Цибуля	Яблука
Кіровоград	160-180	280-300	500-600	180	70-80	90	600	600	120-140	35	400	120	35	120-150
Сімферополь	200-220	250-300	450-500	180-200	70-90	100-120	500	400-500	120-140	30-40	180-200	30-40	30-40	150-200
Львів	200	300-350	—	120-180	70	120	—	180	120-150	25-30	—	—	—	85-100
Рівне	125-150	190-210	300-550	170-190	80-100	120	450	200-220	—	20	—	—	45	80-120
Кременчук	170	230	250-500	170	65	60	420	170	140	30	200	60	35	90-180
Київ, Лук'янівський базар	280-290	300-340	300-340	150	90	110	510	200-240	160-200	30	210	30-35	50	100-150

Сторінку підготувала Ганна РОМАНЦОВА. Телефон 441-86-20.

На початку тижня

Росія—Україна: політичні угоди під кримське сукно?

(Початок на 1-й стор.).

Пояснюючи свою точку зору, Борис Єльцин додав: «Більшість населення Республіки Крим, що входить до складу України, — росіяни. У Росії на півострові значні інтереси. Тому доля Криму для нас небайдужа, і Президент, і уряд прагнуть того, щоб проблеми у відносинах між властями Сімферополя і Києва вирішували через політичний діалог, без тиску, щоб волю кримчан поважали. Ми не раз говорили про це керівництву України».

Не знаю, чи дякуватиме керівництво України Президенту Росії за зворушливу турботу про кримських росіян і мудрі поради, але, здається, панові Єльцину саме доречно згадати стару російську приказку: «В чужом глазу соринка — бревно». Та й зі власними проблемами, зокрема в Чечні, варто було б розібратися, а не зі своїм статутом та в чужий монастир...

Але хоч би як там було, а, як кажуть, караван іде. Сьогодні до Москви відбула українська делегація, очолювана виконувачем обов'язків Прем'єр-міністра Євгеном Марчуком для подальших переговорів з російською делегацією, очолюваною Олегом Сосковцем. Адже робота над підготовкою україно-російського Договору про дружбу, співробітництво і партнерство триває. Передбачено, що під час переговорів буде розглянуто ряд економічних проблем.

Валентина ПИСАНСЬКА.

Світлана ЧАЛА, «Голос України» (з Кишинева)

ДЕ ЧИЙ ІНТЕРЕС

МІНІСТЕРСТВО закордонних справ Молдови зробило заяву в зв'язку з наміром Держдуми РФ заслухати питання про 14-у армію та результати референдуму, проведеного в Придністров'ї й визнаного Кишиневом незаконним.

Як відомо, більшість населення Придністров'я, яке брало участь в опитуванні, висловилося проти виведення армії з її території. Під час референдуму в Тирасполі були присутні депутати Держдуми від трьох фракцій: аграріїв, комуністів і ЛДПР. Вони влаштували прес-конференцію, на якій заявили, що проситимуть Думу не ратифіковувати підписану на рівні прем'єр-міністрів Росії та Молдови угоду, що передбачає виведення 14-ї армії протягом трьох років. МЗС Молдови зразу ж відреагував нотою, в якій розцінив дії ряду депутатів Держдуми як втручання у внутрішні справи Молдови й висловив сподівання, що Рада Федерації зробить правильну оцінку.

Під час свого недавнього візиту глава Ради Федерації Володимир Шумейко зазначив, що депутати побували в Тирасполі як приватні особи, і їхня позиція аж ніяк не збігається з офіційною позицією Москви. Він також пообіцяв, що вивезення озброєння армії буде розпочато негайно, бо воно являє собою «загрозу виникнення сепаратистських воєн». До того ж, за його твердженням, лише 85 чоловік із 14-ї армії прибули з Росії, решта — 6,5 тис. — громадяни й жителі Молдови. Цією заявою він спричинив «вибух» всередині армії. Оскільки 10 тис. військовослужбовців та їхніх сімей, сказано в заяві протесту, є громадянами Росії, то слова В. Шумейка дають привід військовослужбовцям ще раз переконатися в тому, що політики Росії керуються аж ніяк не інтересами своїх громадян, а більше озброєнням.

У своїй новій заяві МЗС Молдови ще раз нагадав Москві про неможливість втручання у внутрішні справи інших держав та про зобов'язання щодо виконання підписаної угоди про виведення 14-ї армії, посередниками в якому виступили ОБСЄ і Рада Європи.

У космос на «Кавасакі»

Міжнародна авіакосмічна виставка-ярмарок-95 відбулася в передмісті Токіо — Макухарі, де розташовано один з найбільших виставкових комплексів Японії.

23 країни представили тут ракети, літаки, вертольоти й усілякі вузли, деталі та матеріали до них.

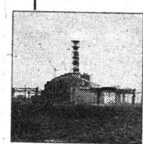
У виставці взяло участь 429 компаній. Серед них — всесвітньо відомі концерни «Боїнг», «Аеробус», «Ажорспасьяль», «Пратт енд Уітні».

Господарі — японські фірми й урядові установи, спільно з управлінням національної оборони, продемонстрували повномасштабні моделі новітнього винищувача ЕФ ЕС ЕКС, двигуни для найбільшого японського ракетоносія ЕЙЧ-2, який здійснив перший політ рік тому і якого вважають за найновіший у світі.

На знімку: на стенді японської фірми «Кавасакі» — космічний туристичний корабель майбутнього, а воно, на думку конструкторів компанії, настане всього через 20—30 років.

Фото А. ВАРЛАМОВА (ІТАР-ТАРС).

Європа перемогла: ЧАЕС закриють

РЕЗУЛЬТАТИ перебування у Києві делегації Європейського Союзу перевищили найсміливіші прогнози. Європа зітхнула з полегшенням. Вперше Президент України офіційно пообіцяв, що Чорнобильську АЕС закриють до 2000-го року.

15 травня Україна оголосить графік поступового закриття всіх блоків ЧАЕС, того дня у Галіфаксі (Канада) зустрічатимуться керівники країн «великої сімки».

Члени делегації ЄС, до складу якої увійшли міністр охорони навколишнього середовища Франції, представник Президії ЄС Мішель Берньє, комісар з питань зовнішніх зв'язків Європейської Комісії Ганс ван ден Брук, голова Комісії з міжнародних питань парламенту Канади, представник «великої сімки» Білл Грахам, не приховували від журналістів свого задоволення результатами візиту.

— Нарешті діалог глухих скінчився, — зазначив М. Берньє. — Замість пристрасних дискусій навколо цього питання прийнято конкретне і сміливе політичне рішення.

Мішель Берньє в Україну приїхав удруге. Торік у липні на прохання Президента та уряду Франції він відвідав ЧАЕС і першим із західних політиків побував під саркофагом. Цей липневий візит відіграв не останню роль у тому, що країни «великої сімки» прийняли рішення про виділення Україні 100 млн екю на проблеми ЧАЕС.

Українська сторона вважає, що цієї суми замало. Члени делегації не відкидають можливості, що її буде збільшено. Оскільки Україна продемонструвала готовність піти на жертви (мається на увазі енергетична криза, фінансові труднощі, які супроводжуватимуть працевлаштування персоналу, підтримання екологічної безпеки на ЧАЕС, будівництво нового саркофагу ...), то і ЄС рекомендуватиме країнам «великої сімки» та іншим державам виявити солідарність, узявши на себе витрати. Це питання обговорюватимуть на саміті у Галіфаксі.

— Ми занепокоєні тим, що ЧАЕС досі отруює Європу, — говорить М. Берньє. — Але Україна може цим скористатися. Західні країни готові профінансувати будівництво нової газопарової станції в Чорнобильському регіоні (поки що тільки ідея — **Н.Ф.**), 6 блоку на Запорізькій АЕС, 4 — на Рівненській та 2 — на Хмельницькій.

І ще одне: Ганс ван ден Брук повідомив, що планує у червні знову відвідати Київ, аби обговорити умови співробітництва України та ЄС. Що означає ця заява? Європа так зацікавлена у закритті ЧАЕС, що готова наблизити строки прийняття України до цієї міжнародної структури? Камінчик до камінчика, але наша дорога до Європи дедалі коротшає.

Наталя ФІЛІПЧУК.

Хроніка. Факти. Події

● *Афіни*

Хто відшкодує втрати?

Україна зацікавлена в прискоренні процесів, які сприятимуть інтеграції в Чорноморському регіоні, зокрема у створенні єдиного інвестиційного простору і спільного ринку інвестиційних проектів. Про це заявив наприкінці тижня в Афінах міністр закордонних справ України Геннадій Удовенко на п'ятій нараді глав зовнішньополітичних відомств країн — учасниць Чорноморського економічного співробітництва.

Українська делегація взяла активну участь у консультаціях країн Чорноморського регіону з питань пом'якшення санкцій Ради Безпеки ООН проти країн колишньої Югославії, а також компенсації втрат, яких зазнали країни регіону в результаті цих санкцій.

● *Вашингтон*

У прямому ефірі — посол України

Майбутній візит Президента США Білла Клінтона до Києва надасть нового імпульсу двосторонньому відносинам і консолідує позитивні тенденції у відносинах України і США.

Про це заявив посол України Юрій Щербак у спеціальній одногодинній програмі, що транслювалася в прямому ефірі американської мережі. Спеціальну програму було присвячено Україні, проблемам прискорення реформ у ній, питання допомоги міжнародного співтовариства і фінансових організацій.

Ю. Щербак провів діалог з телеглядачами із різних штатів США.

● *Кишинів*

Молдова говоритиме по-румунськи

Президент Молдови Мірча Снегур висловився за те, щоб державною у республіці була не молдавська, а румунська мова, і повідомив, що подав до Конституційного суду законопроект про внесення відповідних змін щодо цього в Конституцію. Це рішення М. Снегур прийняв з огляду на безперервні страйки та маніфестації студентів, головною вимогою яких було: ми хочемо вивчати історію Румунії, а не Молдови, і говорити румунською мовою.

● *Каїр*

Чутки підтвердилися

Міжнародне агентство з атомної енергії (МАГАТЕ) почало розслідування повідомлень про початок здійснення Іраком секретного плану виробництва ядерної зброї. Як стало відомо з обізнаних дипломатичних джерел у єгипетській столиці, в розпорядження МАГАТЕ надійшли документи, які свідчать про те, що Багдад розробляє в цьому зв'язку спеціальні комп'ютерні програми.

● *Москва*

Вибори не переноситимуть

Всупереч твердженням опозиції про перенесення терміну парламентських і президентських виборів, що готується в Кремлі, Борис Єльцин заявив: «У моєму посланні Федеральним Зборам особливо наголошено, що вибори відбуватимуться в установлені Конституцією строки, жодного наміру змінювати цю позицію у мене немає».

Що ж до власної участі в майбутніх 1996 року президентських виборах Борис Єльцин повідомив, що не прийняв іще остаточного рішення. «Гадаю, що говорити про це поки зарано», — відзначив глава держави.

Про що говорять

Зміниться тільки портрет

За п'ять днів французи обиратимуть нового президента. Шанси на перемогу мають три кандидати: Едуард Балладюр — Прем'єр-міністр, Жак Ширак — мер Парижа (обидва висунуті партією Об'єднання на підтримку республіки) та Ліонель Жоспен — колишній міністр освіти (висунутий Соціалістичною партією).

За розвитком подій в одній з найбільших держав Європи стежать і в Україні: чи зміниться з приходом нового президента зовнішня політика Франції? На це запитання «ГУ» відповів посол Франції в Україні Домінік Шассар.

— Якщо у Франції і є щось стабільне, — відповів пан Шассар, — то це зовнішня політика. Не слід чекати кардинальних змін щодо цього. Але що точно доведеться зробити послам Франції — це замінити портрет керівника нашої країни.

На знімку: портрет Франсуа Міттерана скоро поступиться місцем іншому.

ПОВЕРНЕННЯ «ФАРМАХІМУ»

Пам'ятаєте, раніше, коли нездужали, поспішали до аптеки по копійчані анальгін, беналгін, пентальгін, карсил, інші ліки зі звичним фірмовим знаком «Фармахім» болгарського виробництва? Потім, за вселенськими струсами перебудов навіть не відразу помітили, що вони зникли. І хоча з'явилося чимало аналогів, усе ж здавалося, що, скажімо, коли головний біль, всі інші ліки, крім анальгіну, не допомагають.

А от недавно в аптеках знову почали з'являтися препарати від «Фармахіму». Невже повернувся? У республіканському об'єднанні «Фармація» підтвердили: — Так, болгарське акціонерне товариство «Фармахім» знову працює на українському ринку і навіть має в Києві повноважного представника — багатопрофільне науково-виробниче фармацевтичне підприємство СЄБ-Фармація.

Директор СЄБ-Фармації Валерій Орєшков розповів, що нині поставки ліків з Болгарії надходять регулярно і в звичному для нас асортименті, проте є й чимало нових препаратів.

Нині аптеки Києва та обласних центрів пропонують, наприклад, велику групу антибіотиків з широким спектром впливу на грам-позитивні і грам-негативні мікроорганізми. Є чим зарадити й хворим, які страждають на інфекції дихальних шляхів, перитоніти, інфіковані опіки.

Великий вибір ліків і препаратів є фактично від всіх захворювань. Причому ціни на них доступні, адже «Фармахім» здійснює прямі поставки, обходячись без посередників, тобто пацієнти купують ліки без уже звичних і обов'язкових у таких випадках торгових «накруток».

— А кажуть, що українське законодавство багато в чому гальмує такі контакти, як, приміром, ваші з «Фармахімом»?

— Звичайно, не обходиться без проблем, але завжди є можливість знайти компроміси. Якщо, звісно, хочеш щось зробити.

Валентина ПОЛІЩУК.

Пишемо нову Конституцію України

ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ: КОНСТИТУЦІЙНІ ТА УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ

***Висновки** та рекомендації науково-практичної конференції, організованої Верховною Радою України, Кабінетом міністрів, вищим Арбітражним судом, Адміністрацією Президента, Спілкою юристів, Інститутом держави і права імені В.Корецького НАН України*

Для Української держави в сучасний період найголовнішою проблемою є конституційна реформа, яка має завершитися ухваленням нової Конституції як Основного Закону незалежної України. Наукове осмислення політичних та економічних процесів у країні підтверджує невідкладність практичного розв'язання кардинальних питань організації державної влади, її співвідношення з демократичними інституціями суспільства.

Висловлюючись за рішуче проведення політичних і правових реформ, без яких не подолати глибоку кризу, що охопила всі сфери нашого суспільства, та оцінюючи реальні можливості реформування існуючої системи влади, науково-практична конференція пропонує узагальнені висновки та рекомендації.

Основні завдання конституційного реформування державної влади в Україні

1. Метою конституційного реформування державної влади має бути забезпечення гідних умов життя людини, її прав і свобод шляхом утвердження демократичних принципів щодо форми державного правління і державного устрою, відповідної організації державної (законодавчої, виконавчої, судової) влади та місцевого самоврядування.

2. Подолання конституційно-правової кризи, існування якої унеможливлює здійснення економічних та політичних реформ, вимагає невідкладного опрацювання проекту нової Конституції України і завершення конституційного процесу шляхом схвалення нової Конституції всеукраїнським референдумом.

3. За умов протистояння законодавчої і виконавчої влади, уповільненого перебігу економічних реформ та відсутності їхнього політико-правового забезпечення подолання кризових явищ і успішне проведення реформ можливе через посилення ролі виконавчої влади на чолі з президентом.

Важливим інструментом створення необхідних політико- правових умов для здійснення економічних реформ, запропонованих виконавчою владою (Президентом України) та підтриманих законодавчою владою (Верховною Радою України), на період до прийняття нової Конституції може стати «Закон про державну владу та місцеве самоврядування», який, не виключено, за формою, процедурою ухвалення та за змістом може набути вигляду конституційного договору, юридичну силу котрому буде надано на основі доброї волі, взаємної згоди та взаємних поступок з боку законодавчої та виконавчої влади.

За таких умов цей закон може стати політико-правовим компромісом задля досягнення економічних реформ — спільної мети двох гілок державної влади.

4. Вважати за доцільне створення в Україні інституту уповноваженого у правах людини (омбудсмена) та Контрольної палати для здійснення на постійній і професіональній основі контролю за використанням бюджетних коштів за призначенням.

5. Доцільно закріпити на конституційному рівні єдині принципи здійснення правосуддя в Україні, які визначатимуть функціонування судової влади.

6. Слід завершити реформування законодавчої влади шляхом створення нової виборчої системи, яка б забезпечила формування парламенту на засадах багатопартійності і професіоналізму із визначенням його ролі як єдиного законодавчого органу України.

7. Закріпити в новій Конституції принцип застосування її положень як норм прямої дії.

Організація державної влади і проблеми взаємовідносин законодавчої, виконавчої та судової влади

1. З метою усунення напруження у відносинах між Верховною Радою і Президентом України у процесі здійснення економічних, політичних і правових реформ потребують невідкладного правового уточнення їхні функціональні повноваження.

2. Негативно позначається на ефективності роботи вищих структур влади відсутність законів про уряд, про міністерства та відомства, про Національний банк, про нормативні акти.

3. Слід вважати такою, що суперечить принципу поділу влади, практику вирішення Верховною Радою України питань, які належать до компетенції виконавчої влади.

4. Слід вважати актуальним питання одноосібного формування уряду Президентом України за умови правового визначення політичної відповідальності уряду за наслідки своєї діяльності.

5. Невідкладним завданням є створення Конституційного суду на нових засадах за участі в його формуванні законодавчої, виконавчої і судової влади та обрання голови Конституційного суду його складом.

6. Для усунення можливих суперечностей між Верховною Радою і президентом при застосуванні своїх повноважень необхідно внести зміни і доповнення до чинної Конституції України щодо визначення кола питань, які мають бути врегульованими виключно законами України, указами президента чи постановами уряду нормативного характеру.

Основні напрями реформування судової влади України

1. З метою забезпечення незалежності судової влади доцільно запровадити формування судової системи за участю законодавчої та виконавчої влади. Внести зміни до законодавства про додаткові гарантії незалежності суддів, передбачивши, зокрема, їх безстрокове призначення.

2. Вважати за необхідне продовжити науковий пошук обгрунтованості двох точок зору щодо:

а) визначення Верховного суду України як єдиного вищого органу системи судів загальної юрисдикції;

б) збереження двох окремих вищих органів системи судів загальної юрисдикції — Верховного суду України та Вищого Арбітражного суду України.

Вважати за необхідне встановити апеляційний та новий за змістом касаційний порядок оскарження судових рішень.

3. З метою забезпечення судового захисту прав людини через оскарження дій службових осіб державного апарату, органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування необхідно запровадити систему адміністративних судів.

4. Для забезпечення виконання судових рішень доцільно утворити спеціальну службу в системі виконавчої влади.

***

У зв'язку з соціально-економічними реформами в Україні доцільно переглянути функції та статус прокуратури.

***

Потребує реформування інститут адвокатури в напрямі демократизації та забезпечення його доступності для всіх громадян, зокрема, шляхом змін у податковій політиці. Реформування адвокатури має завершитися створенням загальнонаціональної професійної адвокатської організації.

Адміністративна реформа і зміцнення виконавчої влади

1. Заслуговує на увагу підготовка концепції адміністративної реформи в Україні, в якій необхідно визначити принципи формування і нову структуру органів державної виконавчої влади, оптимізацію адміністративного апарату, статус службовців цих органів та органів місцевого самоврядування, гарантії захисту громадян від проявів чиновницького свавілля, включаючи право на відшкодування збитків, завданих неналежним адмініструванням.

2. При реформуванні адміністративної системи доцільно відновити цілісну вертикаль державної виконавчої влади, передбачивши організаційну і кадрову підпорядкованість структур державної виконавчої влади Президентові України, надавши йому всі важелі адміністративного впливу.

3. З метою удосконалення добору керівних кадрів до центральних органів виконавчої влади запропонувати створити при Президенті України атестаційно-кваліфікаційну комісію з рекомендаційними функціями щодо присвоєння державних рангів.

4. Задля удосконалення чинного законодавства доцільно підготувати проект консолідованого закону України про державну службу, який би визначав правовий статус усіх категорій службовців адміністративного апарату.

5. За умов прямої загрози корупції в державному апараті ухвалити кодекс поведінки державного службовця та кодекс поведінки службовців органів місцевого самоврядування.

6. Вивчити питання про доцільність запровадження в системі державної виконавчої влади на регіональному та місцевому рівнях інституту уповноваженого глави виконавчої влади з контрольно-наглядовими функціями в соціально-економічній сфері та управлінськими функціями в адміністративно-політичній сфері.

Територіальна організація державної влади і самоврядування

1. Потребує особливої уваги вивчення проблеми доцільності реформування адміністративно-територіального устрою України.

2. Найскладнішою проблемою конституційного рівня є визначення структури, порядку формування і статусу органів місцевого самоврядування, їх співвідношення з системою органів державної виконавчої влади.

3. Практика довела, що існування місцевого самоврядування — необхідна умова волевиявлення населення відповідних територій і гарантія забезпечення його інтересів. Система місцевого самоврядування за умови стабільної правової основи здатна здійснювати як самоврядні, так і делеговані державі владні повноваження під контролем центральної виконавчої влади.

4. При формуванні системи місцевого самоврядування важливо передбачити численні, найрізноманітніші органи і форми громадського територіального самоврядування, а також «асоційований» рівень утворення органів самоврядування за ініціативою «знизу».

***

Особливої уваги вимагає наукове забезпечення реформування державної влади. З цією метою вважати за доцільне розроблення загальнодержавних наукових програм з питань зміцнення і розвитку української державності з відповідним державним фінансуванням, місцевого самоврядування, правової системи України.

***

Реформування державної влади має поєднуватись із удосконаленням юридичної освіти. З цією метою рекомендувати провести всеукраїнську науково-практичну конференцію з питань стану та перспектив розвитку юридичної освіти в Україні в першому півріччі 1995 року.

***

Потребує державної підтримки інформаційно-правове забезпечення функціонування системи державної влади та місцевого самоврядування. З цією метою необхідно прискорити вирішення питання про створення національного видавництва юридичної літератури.

Під крилом і на крилах ІКАО

***Цими** днями досягнуто домовленості про те, що черговий семінар Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО), членом якої є Україна, вперше відбудеться у Києві на базі Міжнародного університету цивільної авіації.*

— Вже чотири десятиліття наш вуз, раніше знаний як Київський інститут інженерів цивільної авіації, готує спеціалістів для багатьох держав світу, — розповідає ректор університету Павло Назаренко. — Кількість країн, звідки у нас вчаться студенти, сьогодні, наприклад, становить 85. Протягом цього ж часу підтримуємо зв'язки і з ІКАО, цією спеціалізованою організацією під егідою ООН. Ми готували і готуємо спеціалістів з цивільної авіації за стандартами та вимогами, визначеними нею. Це і безпека польотів, і стандартизація обслуговування, і ліцензування.

Тіснішими стали зв'язки України з ІКАО після проголошення нашою державою незалежності. Причому часто ініціативу виявляє саме ця організація, подає різноманітну допомогу. Нашому вузові — також. Тепер ось досягнуто домовленості провести на базі нашого університету міжнародний семінар з ліцензування.

З місією здійснити перші кроки для організації семінару до Києва прибув начальник управління з питань ліцензування та підготовки кадрів Міжнародної організації цивільної авіації Поль Ламі.

— Пане Поль, скажіть, будь ласка, чому для семінару обрали Україну, Київський університет цивільної авіації?

— Причин кілька, — відповів Поль Ламі. — Найперша та, що Україна — велика авіаційна держава. Важливе і її географічне, геополітичне положення. І потім — давні, ділові і теплі зв'язки між ІКАО, Україною та університетом зокрема.

Я вдруге у Києві, і щиро вдячний керівникам і співробітникам департаменту авіатранспорту Міністерства транспорту України, Комітету з використання повітряного простору України, компанії «Авіалінії України», Міжнародного університету цивільної авіації та багатьом іншим за увагу до мене і моїх колег, за ту підтримку, готовність допомогти у проведенні семінару, які я тут відчув.

— Що передбачається програмою цього міжнародного семінару?

— Його намічено провести з 6 по 9 червня, семінар фінансуватиме ІКАО. А мета — детально ознайомити учасників з міжнародними стандартами ліцензування у цивільній авіації, узгодити, а також трансформувати закони окремих держав, зокрема, колишніх республік Радянського Союзу, з міжнародною системою законів у цьому питанні, визначити позиції спеціалістів різних категорій цивільної авіації (членів екіпажу, фахівців, що керують повітряним рухом, інженерно-технічного персоналу тощо). Передбачаємо практичні заняття у вигляді ділових ігор.

— Вірю в те, — додав Поль Ламі, — що семінар пройде на високому рівні, буде ефективним, корисним не тільки для авіаторів України, а й для представників з більш як тридцяти країн Європи, запрошених взяти у ньому участь.

— Для нас цей семінар, — сказав ректор університету Павло Назаренко, — звичайно, додаткове навантаження, велика відповідальність. Але ми радо на це йдемо. Адже то зростання престижу України як авіаційної держави, визнання її заслуг у розвитку цивільної авіації. Ця подія сприятиме підвищенню кваліфікації наших авіаторів, а також розширенню зв'язків України у цій галузі.

Микола РОСНЯК.

України потрібен Рузвельт

НОТАТКИ НА ПОЛЯХ БЮДЖЕТУ

ПРЕЗИДЕНТ України 7 березня поставив свій підпис під документом з гордою назвою «Проект Закону України «Про Державний бюджет України на 1995 рік». Поставивши підпис, засвідчив тим самим, що багатомісячна праця очолюваної ним виконавчої влади, праця багатьох тисяч фахівців є справді проектом Державного бюджету, проектом соціально-економічної стратегії й тактики держави аж на рік, проект втілення в життя його програми, проголошеної в серпні 1994 року на сесії Верховної Ради і підтриманої більшістю депутатів.

Політики й журналісти, міністри й народні обранці з розумним виглядом аналізували цифри, обчислювали шанси на прийняття Закону Верховною Радою, у запалі доводили один одному, що дефіцит бюджету аж ніяк не може відрізнятися від 7,3 відсотка валового внутрішнього продукту (ВВП). Лобісти обділених відомств і груп стоптували чоботи в приймальні бюджетної комісії. Президентська влада на кожну забаганку пана Камдессю реагувала насупленими бровами і батьківськими докорами на адресу «неправильної» Верховної Ради, яка, не збагнувши свого щастя, обговорювала Закон про бюджет.

Годі вже, друзі. Через що ж бо так метушитися? Чи бачив хто вчасно проект цього бюджету? І чи був у нас з серпня уряд, який над ним працював?

Чому проект подано 7 березня, чому не 1 вересня торік?

> ***У РОЗРАХУНКАХ бюджетних показників, поданих Верховній Раді, немає обгрунтування 50 відсотків доходів і 70 відсотків (!) видатків. Над чим же ви працювали так довго, шановні?***

Розповідають казки, що в нас не було законів про оподаткування. Так були ж! Це вам підтвердять усі платники податків, у яких не було жодного дня податкових «канікул». От і треба було розробляти проект бюджету, виходячи із справді податкового законодавства, вчасно подати його парламентові. Тоді Верховна Рада змогла б ухвалити Закон про бюджет ще 1 грудня 1994 року, і не лихоманило б усю країну з початку бюджетного року. А новий податок на прибуток, оприлюднений 9 лютого, розумно було б зробити чинним з 1 липня. От тоді б і внесли зміни до бюджету. Те саме і з рештою податкових законів.

У розрахунках бюджетних показників, поданих Верховній Раді, немає обгрунтування 50 відсотків доходів і 70 відсотків (!) видатків. Над чим же ви працювали так довго, шановні? Даруйте за різкість, але я, спостерігаючи цей цирк уп'яте з 1990 року, інакше сказати не можу: гнати в три шиї треба таких працівників.

Буквально на «чесному слові» тримається доходна частина бюджету. Явно завищено очікувані доходи від рентної платні за нафту і природний газ, які видобувають в Україні, — 197 трильйонів карбованців. Реальні надходження в першому кварталі за цією статтею у сто разів менші. Сумнівна і сума планованих доходів від приватизації — 91 трильйон карбованців. 160 трильйонів «стабілізаційного» податку взагалі взято навмання — немає такого податку в Україні. А якщо урядові хотілося його запровадити, то чого ж було чекати до 7 березня. Отже, близько 450 трильйонів карбованців явно сумнівного походження — але то майже третина очікуваних реальних надходжень (1475 трильйонів карбованців). Чи не для того лише й вигадано всі ці «надходження», щоб вкластися в норматив Міжнародного валютного фонду (МВФ) щодо дефіциту бюджету? До речі, й розмір ВВП, від якого обчислюють дефіцит, за оцінками деяких фахівців, явно завищено з тією самою метою. А от долар чомусь припинив зростати. За індексу зростання цін у народному господарстві 5,15, планованого на 1995 рік, уряд стверджує, що курс долара на кінець року становитиме 196 тисяч карбованців, тобто усього в 1,4 раза більше за нинішній. Усе це надто схоже на відвертий блеф з єдиною метою — отримати долари. А по тому — хоч трава не рости. А закон про бюджет, саме Закон, урядові не потрібен. Інакше не зволікали б до 7 березня. Та й чого варті цифри, затверджені Верховною Радою, якщо завтра інфляція невпізнанно спотворить їх. І в цій каламутній водичці легко ловитимуться карасі пільгових кредитів, бюджетних позик тощо.

Дивує податкова «політика» Президента України. Як уже обіцяв директорам, що підтримували його на виборах, знизити податковий прес, як переконано говорив про те саме, виступив з програмною промовою перед Верховною Радою. А що на ділі? В проекті бюджетного закону були пропозиції підвищити з 30 до 40 відсотків ставку податку на прибуток, запровадити новий стабілізаційний податок у 3 відсотки від обсягів реалізованої продукції, а для підприємств металургії, хімії й електроенергетики — ще додатково 5 відсотків.

Особлива тема — горезвісний кредит «стенд-бай» МВФ. Планується за його рахунок частково погасити дефіцит бюджету в сумі 131,5 трильйона карбованців (близько 800 мільйонів доларів). Нас беззастережно запевняють, що це єдині можливі ліки, причому без побічних ефектів. Чи це так насправді? Варто звернути увагу на зовнішній борг України, що вже існує. Лише на обслуговування цього боргу в бюджеті 1995 року передбачено 213 трильйонів карбованців (1230 мільйонів доларів) — це майже 15 відсотків реально очікуваних надходжень до бюджету. Кожен сьомий карбованець, зароблений народом України, буде віддано на оплату боргу. За кредитом МВФ платежі розпочнуться через 2 роки. Отже, через 2 роки тягар цієї рабської залежності посилиться. Немає аж ніяких свідчень того, що за два роки Україна видереться з фінансово-економічного лабіринту. Нездарність української правлячої еліти гарантує їй на найближчі роки сповзання до прірви кризи. Борг усе-таки доведеться повертати, а повертати не буде чим. Чого домагається МВФ і на що сподіваються наші політики, які вихваляють «стенд-бай», — окрема розмова. Та для мене очевидно, що частину доларів буде вкрадено — через різницю курсу валютної біржі та чорного ринку, через інші механізми. Сплачений доларами російський газ дасть змогу магнатам металургії та хімії ще деякий час експортувати нашу продукцію і залишати долари на своїх рахунках у закордонних банках. Ніяк не збагну, чому я, а згодом мої діти й онуки муситимемо оплачувати чиєсь щастя і чиєсь невміння зазирати хоча б на два роки вперед.

Що ж запланували Президент і його команда для народу? Ну те, що соціально-культурна сфера фінансуватиметься на 40—50 відсотків — це ясно (немає грошей). Та й це ще не все. Середньорічна пенсія становитиме лише 1,1 мільйона карбованців — і це за того, що середня зарплатня зросте у 3,3 раза. Дефіцит Пенсійного фонду України за доходів 368 трильйонів карбованців становить близько 100 трильйонів. Тобто періодично зриватимуть строки сплати пенсій, а доплати на подорожчання життя взагалі під знаком питання. Для тих, хто працює, як я вже сказав, — жорсткі податкові лещата та обмеження зростання зарплатні: 0,8 відсотка на кожен відсоток зростання цін (стаття 39 проекту Закону). Правити далі нема сенсу. Цитую Президента України: «... політика зростання цін і паралельного стримування фонду оплати праці — за своєю суттю це економічна нісенітниця і двічі нісенітниця за умов кризи відносного надвиробництва». І ще з тієї програмної промови жовтня 1994 року: «Президент України ініціюватиме скасування наявних нині штучних обмежень фонду споживання, провадження політики не стримування, а стимулювання ефективного платоспроможного попиту». То скільки у нас Президентів? І який справжній — зразка жовтня 1994 року чи березня 1995?

> ***ВАРТО звернути увагу на зовнішній борг України, що вже існує. Лише на обслуговування цього боргу в бюджеті 1995 року передбачено 213 трильйонів карбованців (1230 мільйонів доларів) — це майже 15 відсотків реально очікуваних надходжень до бюджету.***

Вибір з усього сказаного сумний. Ми мали уряд, який не виконував програму Президента, підтриману Верховною Радою. Ми маємо Президента, який досі не зміг зібрати команду однодумців і примусити працювати багатотисячний чиновницький апарат на державу. Уряд залишається величезною аморфною масою без стерна, без вітрил і без будь-яких симптомів системності дій його складників. За півроку, знаючи про критичний стан доходів бюджету, Кабінет міністрів не запропонував депутатам жодного серйозного рішення. Хоча ідеї кружляли у повітрі. Адже якщо правда, що половина економіки пішла в тінь і не сплачує звичайних податків, то треба обкласти даниною те, що приховати неможливо: землю, маєтки, «мерседеси», інші предмети розкошу, закордонні вояжі й таке інше. Та уряд тупцює навколо традиційних підходів і безпорадно розводить руками:«немає грошей». Гроші є. Немає розуму їх узяти. Я б цього не писав, якби не два моїх законопроекти про податки на «мерседеси» та маєтки, розроблені й подані за всіма правилами, не маринувалися в коридорах влади з листопада.

Чого ще чекати від Верховної Ради? Невже хтось вірить, що ракеті, не розробленій конструкторським бюро на чолі з Генеральним конструктором, може дати лад рада мікрорайону, де розташовано КБ? На жаль! Дива не буде. Те, що не зробили Президент і Кабінет міністрів, Верховна Рада не зробить. Та їй і часу для цього не відвели. Отож, накричавшися вдосталь, з деякими випадковими змінами депутати ухвалили президентський варіант.

Я й сам був прибічником якнайшвидшого прийняття Закону про бюджет. Невизначеність на руку урядові — цілковита неконтрольованість давала змогу йому витрачати кошти на свій розсуд. Проте запропонував би такий шлях: викинути з проекту всю дурницю, якої в житті немає. Доходна частина бюджету при цьому, на жаль, схудла б трильйонів на 300, або й більше. Звичайно, довелося б скоротити всі зайві витрати, але тут ми багато не заощадили б — депутати зможуть домовитися тільки щодо витрат на апарат управління. А це копійки. Далі вихід лише один: відмінити державні капітальні вкладення у розвиток галузей і структурну перебудову економіки (100 трильйонів карбованців) і фінансування народного господарства (227 трильйонів карбованців). Навряд чи в депутатів підніметься рука на охорону здоров'я, освіту, культуру. Це дасть змогу звести бюджет з дефіцитом. Коли ж Верховна Рада вважатиме, що такий підхід надто жорсткий, то всі пріоритетні програми доведеться профінансувати за рахунок емісії. Принаймні це буде чесно, а чесність у даному разі, я певен, нікому не зашкодить. Уряд і Верховна Рада здобули б можливість працювати над законодавством про нові джерела доходів, не будучи обтяжені марними спереченнями про те, якій галузі дати більше того, чого немає. І загроза регіонального бюджетного сепаратизму не дихала б у потилицю законодавцям. В міру набуття чинності нового податкового законодавства, депутати могли б періодично повертатися до Закону про бюджет, але ділили б уже реальні гроші.

> ***МИ МАЛИ уряд, який не виконує програму Президента, підтриману Верховною Радою. Ми маємо Президента, який досі не зміг зібрати команду однодумців і примусити працювати багатотисячний чиновницький апарат на державу.***

Я розумію, що буде не так. Жоден пророк не зможе переконати депутатів у тому, що будь-який інший підхід буде не менш смішний. Та не про це мій смуток.

Державний бюджет України на 1995 рік як жоден інший документ свідчить про передсмертні судоми економічного організму України. Абсолютно очевидно, що курс, що його реально, а не на словах провадить Президент Л. Кучма, не веде до успіху, як утім не вів і курс Прем'єр-міністра Л. Кучми у грудні 1992 року — травні 1993-го. Потрібен справді «новий курс». Україна чекає на свого Рузвельта. Проте у натовпі сірої, безмежно зажерливої і пихатої вітчизняної політичної еліти я поки що не можу роздивитися риси його обличчя.

Олексій ШЕХОВЦОВ,
народний депутат України.

Колонка власкора

Всякій акції свій час

У Черкасах створено регіональний центр сертифікатних аукціонів, котрий забезпечуватиме розподіл акцій підприємств, що приватизуються, між власниками сертифікатів. На перший сертифікаційний аукціон виставлено сім підприємств, серед яких цукрокомбінат, підприємства машинобудування. У районах області створюють приймальні пункти майнових сертифікатів, котрі збиратимуть заявки на придбання акцій підприємств на місцях, а також самі сертифікати.

Гарне діло іде сміло

Представники американської спілки VOCA, некомерційної організації, котра опікується аграрними питаннями і фінансується конгресом США, вивчили стан фермерського руху на Черкащині. Агробізнес області, усі 462 фермери одержать від VOCA технічну й консультативну допомогу. А інститут бізнесу і права, що функціонує в обласному центрі і готує менеджерів для сільського господарства, — наукову підтримку.

Знахідка для детективів

У десятки разів дешевшу і якіснішу від зарубіжних аналогів систему аналізу крові розроблено на смілянському радіоприладному заводі «Орізон». З її допомогою можна оперативно провадити аналіз сухих мазків крові й навіть демонструвати клітини крові на екрані монітора. Новинка — справжня знахідка для криміналістів, адже досі вони використовували зарубіжні системи, котрі працюють тільки з рідкою кров'ю. Між іншим, «мокре» діло, буває, може розкрити лише суха кров...

Довгожительки з Хвилівки

Сто другу весну зустріла Надія Овсіївна Яценко, жителька села Хвилівка Золотоніського району. Її односельчанка Марія Матвіївна Борисова — сто десяту. Жінки — патріархи козацького роду і свого села — секретом довголіття називають спадкове міцне здоров'я і багаторічну працю на рідній землі.

Поруч із гетьманом

У грудні нинішнього року Україна відзначить 400-річчя із дня народження великого гетьмана Богдана Хмельницького. На батьківщині державотворця тривають археологічні розкопки, під час яких виявлено фундаменти садиби і замчища Хмельницьких. Продовжується також реставрація Іллінської церкви — родової усипальниці гетьмана. Обласна організація Українського товариства охорони пам'яток історії та культури звернулася до всіх шанувальників нашої славної бувальщини із пропозицією допомогти чигиринцям відновити святині українського народу. Десятки підприємств відгукнулися на цей заклик. Імена всіх жертводавців будуть викарбувані на мармуровій плиті, котру після закінчення реставрації закріплять на стіні Богданового храму.

Повернення Оксани

Понад сто робіт учениці всесвітньо відомого художника-монументаліста Михайла Бойчука Оксани Павленко представлено в експозиції Черкаського художнього музею. Це лиш частина спадщини талановитої художниці, котру передала вона перед своєю смертю з Москви на Батьківщину. Монументальні полотна Оксани Павленко прикрашають виставочні зали і театри Москви, Києва, Харкова, державні установи у колишніх радянських республіках. Оксана Павленко була навіть автором герба Киргизької республіки. Ленінська бібліотека в Москві також розмальована українською художницею.

Лідія ТИТАРЕНКО.
Черкаська область.

Бізнесмен — це передусім реаліст

***Коли** точаться депутатські дебати у Верховній Раді, очевидно, багато хто з нас подумки переноситься на свої виборчі округи, щоб зіставити проекти законів, які приймаємо, з конкретними потребами конкретних людей. Це своєрідна перевірка самих себе перед голосуванням, щукання відповідей. На жаль, ці відповіді після проголосованого нами часто бувають невтішні. Тож коли йдеться про державний бюджет чи про податок на добавлену вартість, починаю свою уявну розмову із людьми, які намагаються вистояти і підтримати інших у наш хисткий, непередбачуваний час. У моєму Кременчуці їх, власне, не так уже й багато. Про одного з них і піде мова — про директора приватного будівельного підприємства «Прем'єр» Костянтина Бистрова.*

Його знають у нашому місті як ініціативного бізнесмена і водночас людину, яка прагне багатьом допомогти, хоча за сучасної законодавчої системи спонсорство є справою невдячною. Але він ще й депутат міськради. Ми уклали взаємну угоду про співпрацю задля допомоги кременчуцьким дітям (Костянтин Іванович коштами, а я — пошуками різних можливостей для лікування та відпочинку дітей). Зустрічаємося часто. Іноді обговорюємо деякі законопроекти, адже Бистров закінчував Харківський інженерно-економічний інститут, і його фах — економіка та організація виробництва.

З чого починав він як бізнесмен? Із інвестицій? З очікування добрих законів і кращих часів? Ні і ні! Починав у 88-у з власних п'ятдесяти і з трьох тисяч узятих у кредит карбованців, з бажання мати власну дільницю роботи і не мати над собою сотню начальників. З невеликої, у півсотні квадратних метрів меблевої дільниці, кількох верстатів. А сьогодні докладає зусиль для розв'язання господарчих та фінансових проблем усього Кременчука.

— Телефонує мені, — розповідає Костянтин Іванович, — голова профкому автозаводу: «Допоможи знайти 80 мільярдів карбованців на зарплату робітникам». Справді, кразівцям важко. Борг заводу становить сотні мільярдів карбованців. А продукції ніхто не купує — дорога. Стоять новенькі КрАЗи, і завод уже згоден продати їх за півціни, але це стане для нього крахом. Чому? А тому, що з різниці між попередньою ціною на автомобіль і тією, за яку він його продасть, потрібно буде сплатити податок як за якийсь ефемерний, неотриманий прибуток. Тобто, прибуток ефемерний, а податок — реальний. Податкові принципи не підлягають ніякому здоровому глузду. А потім запитує в мене традиційне:

— Що ви, хлопці, приймаєте там, у Верховній Раді? Що робите?

Я бачу перед собою сесійну залу і думаю, як ми працюємо. Як «вічно вчорашні» приносять із собою до парламенту червоні дитячі прапорці і засідання перетворюються на мітинг. Як приймаються рішення про припинення прямих радіотрансляцій. Але знаю і про всебічно продумані законодавчі акти, що виносяться на обговорення і свідчать про далеко не реалізовані інтелектуальні можливості парламенту (не реалізовані саме через заполітизованість керівництва Верховної Ради, його нездатність організувати продуктивну роботу парламенту — але то вже предмет іншої розмови).

Костянтин Бистров вважає, що, формуючи бюджет і систему економічних відносин загалом, насамперед необхідно відмовитися від соціалістичної системи розподілу. Відійти від практики, коли окремі підприємства, міста, цілі регіони користуються з нескінченних дотацій інших.

Минулого року Кременчук з його промисловими велетами — КрАЗом, нафтопереробним, вавовниковим, колісним та іншими заводами залишив собі лише 6 відсотків виплачених податків. Місто екологічно забруднене, черги на отримання квартир довжелезні, на весь Автозаводський район — жодного (!) кінотеатру. Але навіть ті кошти, які мали повернутися до міста на утримання міліції, медицини, освіти, культури, практично не надійшли. Значною мірою пішли на субвенції іншим регіонам.

Не подумайте, я — не про регіональний егоїзм. Україна у нас одна. Але держава ніколи не буде заможна, якщо у ній діятиме принцип соціалістичної зрівнялівки що між людьми, що між регіонами. На практиці це означатиме, що бідні будуть всі.

Що ж робити? На мою думку, варто розпочати з детального економічного аналізу тих регіонів, які живуть на дотаціях. З пошуку в них і підтримки тих промислових чи сільськогосподарських галузей, які перспективні. І кошти вкладати саме в їх реконструкцію, в їх розвиток, а не на суто споживання. Адже коли ми говоримо, що Україна багата, то це справді так. Просто все наше господарство непродумане й незбалансоване.

Костянтин Бистров пропонує укладати економічні угоди як між окремими регіонами, так і між регіонами і державою. На менший проміжок часу і більш перспективні. Це сприятиме активізації продуктивних сил на місцях, реалізації резервів, і, що дуже актуально в нашу анархічну пору, підвищить відповідальність кожного суб'єкта угоди (в тому числі й держави). І в тому ж Кременчуці чи в іншому місті від таких угод не розгорнеться сепаратистський рух або що. Саме міцні, взаємовигідні фінансово-економічні зв'язки дадуть найбільшу користь, а не командно-бюрократичні методи управління.

Причиною наших економічних негараздів і стагнації реформ є не лише недосконале законодавство та невідповідність кадрів (особливо нагорі). Значна частина вини лягає на засоби мас-медіа. Наприклад, ми тільки епізодично бачимо на тому ж телеекрані, як живуть прості люди на Заході. А що отримують? А це треба показувати, треба, треба! Бо так само, як за генсеків нам зранку до вечора вбивали в голови, що комунізм і колгосп — то вершина всіх людських бажань, рай на землі, — то так само тепер слід щодня роз'яснювати людям реальний стан речей.

У «Голосі України» була актуальна для нашого посткомуністичного буття публікація про філософію бізнесу. Справді, яка вона в нас, ця філософія? Як вписати в наше інерційне, виховане на істеричному заклику «Бий буржуїв!», мислення такі поняття, як підприємництво, приватна власність, багатство? Збагнути, не лише позірно погодитися, що багатство — то благо, а не ворожа, з ортодоксальної марксистської точки зору, категорія.

Нинішня людина, яка, перефразовуючи Чехова, так тяжко вичавлює з себе «совка», має перебудуватися психологічно, переакцентувати уявлення про добро і зло. Добро — це коли ми дуже багато працюємо і отримуємо за свій труд не сім карбованців із ста (а все інше йде на податки); добро, коли проявляємо ініціативу, творчість, маємо гарний власний будинок або велику квартиру, власну автомашину, здорових дітей, їдемо відпочивати до моря. А зло — коли заздримо, опускаємо руки і чекаємо крихт з голого державного стола у вигляді ностальгічної ковбаси по два десять — і більше нічого не хочемо.

Доки суспільство не переорієнтується психологічно, доки його суб'єкти не захочуть бути справді заможними (а держава повинна надати рівні для всіх можливості!), доти гальмуватимуться процеси приватизації, земельна та інші реформи. Це аксіома, а проте її слід повторювати. В тому числі й нашим вищим державникам, чого вони практично не роблять.

Костянтин Бистров — людина дії, і коли його запитуєш про справи, відповідає трьома дієсловами: працюємо, працюємо і працюємо. Він не є ні оптиміст, ні песиміст. Бізнесен — то насамперед реаліст, який виходить з конкретних реалій сьогодення і тому добре розуміє, що й бізнес, і вся держава розбудовуються не в будуччині, а нині.

Віктор ТЕРЕН,
народний депутат України.

Зверніть увагу

ЗОЛОТЕ ДНО ВОЛИНІ

***Волинь** — це край чарівної природи, унікальна зелена перлина України. Серед таємничих лісів, поміж піщаними дюнами загубилося понад дві сотні великих і малих озер. Тут протікає 130 річок загальної протяжністю в три тисячі кілометрів. Та не лише красою славиться ця земля. В області розробляються поклади кам'яного вугілля, торфу, глини, різноманітних будівельних матеріалів. Геологами розвідані родовища природного газу, міді, благородних металів, фосфатів, цементної сировини та інших копалин. Вчені вважають, що надра Волині дуже багаті. Чим же саме? На цю тему відбулася розмова нашого кореспондента з державним інспектором екологічної інспекції держуправління охорони навколишнього середовища Мінприроди України по Волинській області О. ТРУНОВИМ. І ось що розповів Олексій Федорович:*

— Мінерально-сировинний потенціал Волинської області характеризується наявністю в надрах більше десяти видів корисних копалин. Є вугілля, торф, сапропель, природний газ, прісна вода, карбонатні породи, мідь, свинець та інше. Переважна більшість родовищ розвідана, оцінена і затверджена Державною комісією України з корисних копалин. Всі вони мають важливе економічне значення і повинні забезпечити збалансований розвиток промисловості і сільського господарства. Але на практиці це виглядає не зовсім так. І часто-густо дивно, що ми не вміємо розпорядитися, використати по-господарськи те, що буквально лежить у нас під ногами. Волинь, наприклад, має практично невичерпні запаси карбонатної сировини, яка своєрідним чохлом покриває всю її територію. У багатьох місцях карбонатні породи виходять буквально на поверхню. Природні умови дозволяють використовувати їх з невеликими матеріально-технічними затратами, з мінімальною шкодою для навколишнього природного середовища. Сьогодні в області нараховується біля 9-ти родовищ карбонатних порід із запасами сировини у 29 мільйонів тонн. А видобуваємо щорічно 26—27 тисяч тонн. Навіть незручно говорити, але на Волині сьогодні ми взагалі не виробляємо вапна. Звозимо його з Рівненської та Львівської областей. Хоч є у нас можливість з мінімальними затратами виробляти вапна стільки, що вистачило б його для всієї Європи. За

валюту купуємо карбід за кордоном. Правда, в Локачинському районі місцеві підприємці налагодили випуск карбіду. Але це мізерія того, що можемо.

Волинь багата на торф. Маємо нині 240 родовищ із запасами, що обчислюються 140—150 мільйонами тонн. Багато років головними користувачами торфовищ були колгоспи, де розробки велися без наукового обгрунтування, безсистемно. Хто як уміє. Аби більше. В результаті такого хижацького підходу до видобутку торфу природі завдано великої шкоди. Багато років торф використовували для удобрювання грунтів. Недавно ми схопилися, що результати від такого застосування — мінімальні. Згідно з рішенням Кабінету міністрів України від 12 грудня 1994 року торф з категорії корисних копалин місцевого значення переведено в категорію корисних копалин загальнодержавного значення. Цю сировину слід використовувати для виробництва палива, що так нам потрібне. Тим більше, що область особливо багата на сапропель, який за своїми корисними властивостями значно переважає торф. Запаси сапропелю на Волині надзвичайно великі і становлять понад 61 мільйон тонн. Ця цінна мінеральна сировина міститься в 191 озері. Великий інтерес до неї виявляють німці, італійці. Адже за рахунок внесення у грунт цієї сировини врожайність підвищується на 20—30 відсотків.

У процесі пошукових робіт в надрах Волині виявлено великі поклади міді і фосфоритів. На доступній глибині в зоні Ратнівського району розміщено шість горизонтів висотою від двох до десяти метрів базальтової породи, в якій вкраплені мідні самородки. Самородна мідь в такій кількості зустрічається тільки у відомому родовищі Верхнього Озера (США). Геологи вважають, що родовища міді на території Волині мають велику перспективу.

Ведуться роботи по освоєнню Локачинського газового родовища, запаси якого складають близько 7 мільярдів кубометрів, що дозволить повністю забезпечити потреби населення та промислові підприємства Волинської області на 15—20 років. Здавна відомі волинські запаси доброякісної прісної підземної води. Але непродумане, безгосподарське водоспоживання призвело до виснаження водоносного грунту, забруднення вод. На наше щастя, значно глибше на всій території області виявлено величезні запаси кришталько чистої води. Цей глибинний водоносний горизонт має відновлювальний характер, він завжди поповнюється. Розвідано також родовища мінерально-содової води. На глибині 80—130 метрів зустрічаються слабомінералізовані залізні води, які можна використовувати як лікувальні. Цікаво, що хлоридно-натрієві мінералізовані води поширені практично скрізь на Волині. Справді, золоте дно. Багаті надра повинні працювати на Україну. І дуже добре, що у 1994 році постановою Верховної Ради України надано чинності Кодексу про надра, згідно з яким здійснюється державний контроль і нагляд за веденням робіт з їх геологічного вивчення. Вперше в нашій країні вводиться плата за користування надрами. Можливо, це сприятиме кращому їх використанню.

Розмову записав Богдан БЕРЕКЕТА.

Волинська область.

ТАНКЕРИ ВИХОДЯТЬ У СВІТОВИЙ ОКЕАН І В ОКЕАН СВІТОВОГО РИНКУ

НЕ СЕКРЕТ, що до нас в Україну приходить безліч дрібних і середніх іноземних фірм. Вони наче дрібні риби-лоцмани. А великі фірми все ще очікують, у них немає потреби поспішати, вони міцно стоять на ногах, мають власну «нішу» на світовому ринку. Серед дрібних трапляються і авантюристи: урвати щось на новому ринку, підкупивши пару-трійцю наших чиновників, і зникнути.

Тим приємніше, що вже починає приходити й справжній, цивілізований, солідний капітал. Той, що приходить надовго, забезпечує перспективне взаємовигідне співробітництво. Мало не першою ластівкою серед таких фірм високого польоту став прихід на український ринок грецької промислово-фінансової групи Вардінояннісів. Завдяки її замовленням на багато років забезпечені роботою корабели Чорноморського суднобудівного заводу в Миколаєві, є й інші галузі, якими займається ця група.

Про реалізацію контрактів, про подальші перспективи діяльності згаданої групи в Україні ми попросили розповісти главу представництва промислово-фінансової групи Іоанніса ЛІТИНАСА.

— Пане Літинас, нам відомо, що ви доклали чимало зусиль, аби прокласти дорогу до України цій групі. Тому розкажіть трохи про себе.

— Народився на острові Кріт, там же, де й Вардіноянніси. Наші родини знали одна одну, навіть приятелювали. Після закінчення школи, гімназії та ліцею 1982 року приїхав учитися до Київського університету. Вивчав міжнародне право. Потім повернувся додому, працював юристом.

Крім російської, знаю англійську, іспанську.

— Отже, те, що до України прийшла промислово-фінансова група Вардінояннісів, то ваша особиста ініціатива?

— Це вже надто сильно сказано. Група Вардінояннісів відома в усьому світі. І вона не могла не знати про перспективи східного ринку. Коли я вдруге приїхав до України, керівники промислово-фінансової групи вже побували тут і переконались у перспективності своєї діяльності в Україні. Чому я залишив удома своє юридичне бюро і приїхав сюди? Ще в університетські роки зрозумів, що тут можна добитись великих успіхів у бізнесі. До того ж, що немаловажно, я знав уже, як поводитись в Україні.

І ось уже чотири роки представляю тут інтереси Вардінояннісів. Гадаю, успіхи у нас будуть, незважаючи на те, що труднощів також чимало.

— Що собою являє фінансово-промислова група Вардінояннісів?

— Нині це одна з наймогутніших груп у Греції, Європі і в усьому світі. А починали її фундатори з голих злиднів. У кабінетах керівників досі висять таблички: «Я не забуваю, з чого починав».

Біля витоків майбутньої діяльності стояв Нікос Вардінонянніс. Він помер зовсім молодим — сорока років. Його ідеями й настановами досі керуються брати, які продовжують розпочате. Нині глава групи — Вардіс Вардінояннis. Усі питання брати вирішують лише спільно. Їх єднає не лише мета й родинні узи, а й міцна дружба.

Група повністю контролює нафтопереробний завод потужністю близько 8 мільйонів тонн переробки сировини на рік. Це новітнє підприємство, де вихід світлих продуктів близько 80 відсотків. Такого результату немає ніде у світі.

Брати створили власний танкерний флот, який налічує понад 80 суден. Тепер він поповнюватиметься танкерами з Миколаєва. Крім виробництва й продажу нафтопродуктів у багатьох країнах Європи, Африки, Америки, група має авторитетний банк, велику мережу заправочних станцій, готельні комплекси у багатьох країнах, власний телевізійний канал, газету, видавництво, завод, що виготовляє відеокасети, розвинуте фармацевтичне виробництво, заводи з видобування й обробки мармуру. Та все ж, повторюю, головна справа — нафта і все з нею зв'язане.

— І зайнятися цією справою в Україні рекомендували групі ви чи хтось інший?

— Група Вардінояннісів вела нафтові справи ще з колишнім Радянським Союзом. Що ж до України, я, справді, допомагав фірмі увійти до цього ринку й досягти певних успіхів. От хоча б розвиток мережі автозаправочних станцій в Україні, модернізація заводів, спорудження терміналів, щоб Україна могла більше імпортувати нафтопродуктів з півдня. Та й інше.

— Ви включаєтесь і до спорудження терміналів?

— Ми можемо брати участь у цьому проекті, але це поки що лише в перспективі. Є й ряд невирішених питань, які стримують наше співробітництво.

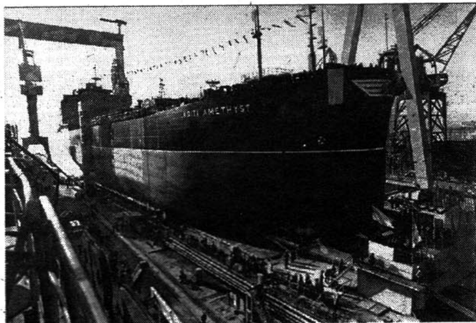
— Ви сказали про свої плани реконструкції нафтопереробних заводів. На якому заводі ви зупинили свій вибір?

— Особисто я побував на всіх нафтопереробних заводах вашої країни — у Лисичанську, Кременчуці, Херсоні, Одесі, Дрогобичі. Всі вони потребують серйозної роботи, щоб вийти на новітні технології. На жаль, крім суто технічних, існує й чимало юридичних проблем у розвитку спільної діяльності. Є й внутрішні проблеми на кожному підприємстві, які теж не можна не враховувати.

Ми всі ці проблеми знаємо і намагаємося спільними зусиллями їх розв'язувати. Сьогодні сказати, який саме завод ми обрали для цілковитої його модернізації, було б дещо необачно. Але й зволікати зі своїм вибором ми не маємо наміру. Гадаємо, що почнемо працювати з порівняно невеликими нафтопереробними заводами, такими, приміром, як Одеський і Херсонський.

— Наші читачі вже знають про ваше широке співробітництво з Чорноморським суднобудівним заводом.

— Про цю спільну діяльність мені не сором говорити, тим більше, що ініціатором її був саме я — ще раз даруйте за нескромність. Я поїхав до

Миколаєва з огляду на те, що це потужний сучасний завод, де, як відомо, виготовляли найсучасніші військові кораблі.

Коли вперше постав перед очима керівників цього заводу-гіганта, мене спочатку прийняли, м'яко кажучи, не з розкритими обіймами. Приїхав, ти бач, мало не хлопчисько, нещодавній студент, замахнувся не мало не багато на танкерний флот.

Колишній генеральний директор Макаров сказав жартома: «Ну що ж, коли хочете будувати танкери, приїздіть і починайте працювати». Його заступник, який був присутній під час розмови, висловився відверто: нічого з цього заміру не буде. Я сказав обом: «Запам'ятайте цей день, ми все-таки почнемо працювати разом».

Усе, що я побачив на заводі й почув від керівництва, доповів Вардінояннісам. І невдовзі сам шеф з фахівцями приїхав на підприємство. Третя наша зустріч відбулася вже в Греції під час підписання контракту.

— Наскільки мені відомо, пане Літинас, у вас ще були зустрічі з Президентом України, Головою Верховної Ради?

— Так, коли ми вийшли на реальну програму і грецька сторона потребувала гарантії уряду. Адже ми ризикували всім своїм капіталом, не взявши ані долара кредиту. Після зустрічі з Леонідом Кравчуком, Іваном Плющем, Леонідом Кучмою справа швидко пішла на лад. Тепер, коли пан Кучма став Президентом, нам стало працювати ще легше, оскільки він добре знає нашу фірму і наші наміри. Гадаю, що й ваш Президент пишається цією вельми вигідною для України угодою.

Хочу трошечки зробити екскурс у минуле, щоб краще зрозуміти і цінність, і гостроту ризику цього проекту. Раніше, як ви, напевне, знаєте, починаючи з повоєнного часу, всі танкери Онассіс (та й не тільки він) будував виключно в Німеччині. Та й сьогодні всі суттєві замовлення для танкерного флоту виконуються в Німеччині. І от, уявіть, найавторитетніша у світі компанія Вардінояннісів сходить з цієї второваної стежки й укладає великомасштабний договір з Україною, державою, яку навіть тепер не всі добре знають. Інші інвестори, котрі роками крутились в Україні, як то кажуть, лише роти порозявляли від здивування, дізнавшись про цю великомасштабну угоду. Тепер слідом за Вардінояннісами і решта кинулася, та місце вже було зайняте. Адже авторитет Вардінояннісів стає також значною мірою гарантією для інших фірм.

Ми й гадки не мали, що справи підуть так добре, коли розпочинали спільний проект. Адже завод не мав досвіду танкеробудування, він виконував військові замовлення, а останнім часом взагалі зупинився, не маючи пропозицій; сьогодні він має хорошу перспективу використати всі свої величезні можливості.

Згідно з контрактом, він збудує нам 18 танкерів водотоннажністю 45 тисяч тонн кожний. Перші два з них уже спущені на воду і готуються до плавання. Одночасно закладено і будуються нові.

Нині готують технічну документацію для спорудження нового типу суден водотоннажністю 90 тисяч тонн. Паралельно ведуться роботи зі спорудження танкерів для спільного з Україною продажу їх іншим країнам.

— Тобто Україна вийде з цією продукцією на світовий ринок?

— Звичайно. Вона вже вийшла через співробітництво з нашою фірмою. Коли Україна довела, що вона може і вміє споруджувати такі судна, вона обов'язково посяде гідне місце у світовій ієрархії суднобудування.

І ще одне. Ми дуже довго шукали шляху для створення спільного підприємства. Раніше ваші закони не дозволяли це зробити. Але тепер така можливість з'являється. Працюючи разом, ми зможемо вдосконалити технологію на заводі, модернізувати його. Нині на завод прибули не тільки наші фахівці, а й з інших країн, які націлилися на модернізацію виробництва.

— Ви давно, пане Літинас, знаєте Україну, наших людей. Як вам працюється у нас — важко, із задоволенням чи без нього?

— Я дуже поважаю ваш народ. Бо ж він багато чого може. Якщо він скоріше зорієнтується щодо свого шляху, на нього чекає велике майбутнє.

Український народ дуже близький нам і історично, і геополітично. Ми ніколи не забудемо, що ви дуже допомогли у нашій боротьбі проти Османської імперії, що до вас приїхали і знайшли місце в житті наші партизани після визвольних змагань у Греції наприкінці другої світової війни.

Нині, крім історичних зв'язків, нас єднають також і духовні.

Всі наші співробітники з великим інтересом працюють у вашій країні і одержують від того задоволення. А в нашому представництві їх дуже багато. Якщо нині Україні трохи допомогти перебудувати свою економіку, краще використати свої кадри, науковий персонал, вона може посісти одне з чільних місць у Європі.

— Дякую за добрі слова. Та я хотів би уточнити своє запитання. Багато хто з іноземців поки що вельми обачливо підходить до співробітництва з нами, посилаючись на певну нестабільність у суспільстві, недосконале законодавство. А ви, як уже було сказано, пішли на ризик, одразу вклавши величезні капітали у спільні проекти. Що за цим стоїть?

— Так, є певні складності в нашій роботі. Але я ще раз кажу, що давно знаю людей, ваш народ і запропонував Вардінояннісам сміливо йти на цю угоду. Те, що не всі ваші закони ідеальні, чи варто дивуватися? Країна лише кілька років як стала на самостійний шлях розвитку і ще багато через що має пройти. Але спільними зусиллями ми швидше прийдемо до добробуту.

— Як відомо, в Україні мешкає вельми численна громада греків. Які відносини підтримує з ними група Вардінояннісів?

— Так, в Україні понад півмільйона греків. Я неодноразово зустрічався з ними. І ми постараємось їм багато в чому допомогти — у релігійному, матеріальному, культурному розвитку. Люди, що живуть тут, будуть своєрідними гарантами подальшого співробітництва між двома нашими державами. Бо ж ці люди продовжують історію відносин між Грецією та Україною.

— Пробачте за питання, але його ніяк не можна обминути. У деяких газетах з'явились публікації, що кидають тінь на діяльність групи Вардінояннісів. Її, приміром, намагаються «прив'язати» до реалізації авіаційного гасу на західний ринок.

— Це, звичайно ж, цікаве запитання. Завжди прикро, коли кидають грудку бруду в людину. А тут — у цілу групу людей. З приводу конкретного звинувачення скажу (. Справді, були публікації і з приводу гасу, і щодо нафтових питань. Хочу запевнити: навіть коли б Вардіноянніси захотіли скористатися певними економічними моментами, що виникають в Україні, вони не могли б цього зробити. З тієї простої причини, що вони ризикували б грошима, вкладеними сюди. Адже престиж для ділової людини у світі бізнесу дорожчий за будь-які гроші. Запевняю вас: Вардіноянніси ладні скоріш втратити гроші заради власного престижу, аніж щось заробити неправедним шляхом. Це фірма серйозна, надійна, вона прийшла на український ринок, щоб довго і наполегливо працювати. І нехай люди, що поширюють ці наклепи, зупиняться. Бо це не на користь ані Україні, ані Греції.

Так, декому не подобається, що ми успішно працюємо на українському ринку, комусь ми завадили монопольно диктувати Україні ціни на енергоносії. Звідси і спроби кинути тінь на нас. Але треба ж додержувати нормальних форм суперництва... Можу сказати лише одне: попри все, ми й надалі успішно співпрацюватимемо.

Узяв інтерв'ю Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ.

ВЛАДА ЛЮДЕЙ ЧИ ДЛЯ ЛЮДЕЙ?

***ВЗЯТИСЯ** за перо мене спонукала така обставина: депутат двох останніх скликань Дніпропетровської міськради, я не за чутками знаю місце, роль і можливості нинішньої представницької влади на місцях. От і хочу висловити свою точку зору на запропонований Президентом Конституційний закон про владу в Україні.*

Точка зору

Важко Президентові України шукати злагоди в нашому зіпсованому минулим суспільстві. Далеко назад від цивілізованості відкинули нас сім десятиліть, що минули. Ми ніколи не жили добре, ми навіть не знали, що таке жити добре. Від зарплати — до зарплати, найнеобхідніше — в харчуванні, одязі, побуті — отака була доля абсолютної більшості радянських людей. Ми вже забули це.

Держава тільки декларувала піклування про людей. Не відмовляла собі тільки купка, так звана партійно-господарська номенклатура, створивши для себе державу в державі. Панування ідеології мілітаризму заради «світової революції» робило свою справу. Сьогодні, коли ми чекаємо на гуманітарну та фінансову кредитну допомогу від тих, кого вчора проголошували «ворогами», доречно поставити запитання: чого варте нині поняття «ворогів» і самостійного комуністичного розвитку?

Нині, коли наш Президент узяв курс на реформування всіх боків життя, ми чинимо опір. І не розуміємо, що іншого шляху немає, якщо ми й справді хочемо жити так, як живе і працює більшість людей у світі.

Що пропонує Президент? Розпочати з організаційної влади в центрі й на місцях. Адже за безвладдя чи двовладдя результат буде той самий — тупцювання на місці. Сьогодні, на жаль, у нашій країні немає ні законодавчої, ні виконавчої влади в центрі, ні представницької влади на місцях.

Законодавчої влади немає, бо Верховна Рада не виконує своє головне призначення — розробляти й ухвалювати закони. Цей орган перетворився на дискусійний клуб з претензією на панівну й виняткову роль визначальної, організуючої, карної сили. Орган, який покликаний створити й ухвалити кодекс законів країни для всіх структур влади, не займається ухваленням законів, а продовжує працювати в стилі і за методами часів політбюро та з'їздів компартії. Чи потрібна сьогодні Україні така Верховна Рада з такими замашками на верховенство? Ні, не потрібна! Нині Україні потрібен, без усіляких домішок і амбіцій, законодавчий орган — законодавчі збори, а не Верховна (читай — панівна), така, що стоїть над усіма, Рада. Верховна Рада — це має бути влада Закону. Лише тоді, коли законодавчий орган буде мати лише писати й ухвалювати закони, коли його буде усунено від функцій верховного керуючого, до цього органу прийдуть фахівці, вчені-професіонали з аналітичним способом мислення і знаннями, потрібними законодавцям. І лише тоді досить швидко буде створено звід законів, які дадуть змогу зробити реальністю рух до нової економіки, до нових умов праці й життя людей.

Як немає законів про владу і немає вертикалі виконавчої влади аж до населених пунктів, то про яку ж виконавчу владу в країні можна говорити? Тільки про владу командно-адміністративної системи. Хочемо ми її? Ні. Ми звикли, що нами керує не закон, а бюрократ. Ми його сваримо на чому світ стоїть, але ж ми самі й привчили його бути богом і суддею. Залишивши йому лише одне право — вивчати, аналізувати, прогнозувати, — ми не тільки позбавимося тих, хто бере і хто несе, а й зберемо до держапарату людей зовсім інакшого складу розуму, характеру й знань. Таких людей у нашій країні багато, проте вони, на жаль, ще не запитані суспільством.

Коли держава — це, передовсім, структура влади, то від того, чи буде влада ближча до людей, чи на відстані від них, у прямій залежності перебуває й те, на кого ця влада працюватиме. Безпосередньо на людей має працювати місцева влада. І в цьому їй закон має надати повні права і визначити всю міру відповідальності. На державу в цілому має працювати центральна державна влада. Її кредо — захист економічних та політичних інтересів держави, її суверенітету і цілісності, створення умов для реалізації демократичних прав і свобод людини — громадянина України.

Як у верхах влади держави, так і на місцях, у населених пунктах, не має бути двовладдя. Там, де двовладдя, там безвідповідальність, двоїстість, суперечливість, а отже, страждатимуть від цього люди.

Для мене, приміром, зрозумілою є одна структура влади:

1. **Конституція і Закони — найвища влада.** Конституцію приймають всі громадяни держави на референдумі чи опиті. Закони приймає законодавчий орган — професіональні законодавчі збори.

2. **Найвищим органом виконавчої влади в державі є Президент на чолі Кабінету міністрів**, пряме призначення якого — організація виконання Конституції і законів. У такому разі немає місця для двовладдя у верхніх ешелонах влади в державі, немає потреби утримувати величезні апаратні органи.

3. **Виконавча влада на місцях — органи самоврядування в населених пунктах**, тобто в містах, селах, селищах. Не на території, а саме в населених пунктах. Це дасть змогу усунути двовладдя на місцях, бо з переходом до фінансової самостійності населених пунктів конфіскаційні та розподільчі функції області стають анахронізмом.

Нехай Президент і не погодиться з деякими моїми міркуваннями. Важливе інше. Якщо ми всі замислимося, для чого все це робиться, й повіримо йому, ми знайдемо правильний вихід і виберемося з ями, в якій опинилися. Переконаний також, що й люди не будуть проти. Вони вже не вірять ні в хороших депутатів, ні в хороших міністрів, а вже просто про бюрократів усіх рангів і говорити не випадає. Люди повірять лише тоді, коли відчують реальні зміни на краще. А зараз вони скажуть: експериментуйте, Бог з вами, але тільки досить за наш рахунок! І тільки ідеалоносії «світлого майбутнього» і «всесвітньої революції» будуть проти. На щастя, їх дедалі менше, залишають їх лави ті, хто починає думати й вирішувати самостійно.

Навіщо зберігати колишню систему управління, якщо країна проголосила курс на ринкову економіку.

У ситуації, коли фінансова казна населеного пункту формуватиметься безпосередньо від сплатників податків і залежатиме від того, як працюють її господарські суб'єкти, коли населеному пунктові не треба буде розраховувати на дотації й подачки зі сторони, навіщо, питається, зберігати якийсь проміжний, але неймовірно роздутий апарат у вигляді облвиконкому і ширму народовладдя при ньому — облраду. Функції координатора-розподільника облвиконком міг би виконувати лише тоді, коли він є тримач фінансів. У разі, коли населені пункти матимуть власні фінанси, координатор- розподільник стане їм непотрібний. Маючи власні фінанси, населені пункти самі знайдуть спосіб узгоджувати свої дії у спільних проектах на принципово новому грунті.

Інакше кажучи — керувати слід людьми, а не територіями. Лісами, полями і ріками управляти не треба, ними управляють люди. Люди мешкають не на полях, у лісах та ріках, вони мешкають у населених пунктах, кожний з яких має свою територію, а сукупність таких територій становить країну. В добу фіскальних обирань та розподілу справді треба було управляти територіями, і це управління передовсім зводилося до функцій «відібрати, поділити й розподілити». Нині всі розмови про так зване регіональне управління — то все від лукавого і лукавство походить від людей, які стояли чи стоять біля керма розподільної системи на місцях — від обласних та районних структур.

Як приклад наведу наш Дніпропетровськ. Це більш як мільйонне за кількістю мешканців місто. Понад 90% його промисловості — це об'єкти загальнодержавної власності, на яких зайнято понад 90% працюючих жителів міста. 1994 року від податку на доходи цих підприємств до казни міста надходило лише 5%. Виходить, що люди живуть і працюють у місті на загальнодержавних підприємствах, а для свого облаштування в місті отримують лише 5% від податку на створений ними доход.

На моє глибоке переконання, Ради народних депутатів у тому вигляді, в якому вони є нині, не потрібні в принципі. Ця система не працездатна. Вона зручна тільки для тих, хто приходить до неї з метою вирішити свої особисті справи або задовольнити корпоративні інтереси. І навпаки, ця система не дає змоги реалізувати демократизацію саме органів місцевого самоврядування — депутатський корпус змінюється, але не зазнає змін той склад представників реальної влади, що був ще за часів Союзу. Через ті чи ті причини змінюються окремі представники в системі місцевої влади; але як ревниво-трепетно відбувається їхня заміна — тільки зі своєї обойми, нині вже прихованої від зайвих очей, оновленої номенклатури, середовища.

Переконаний в іншому: в Україні мають бути створені органи самоврядування тільки в населених пунктах — містах, селах, селищах. Це мають бути муніципалітети, обрані населенням, і такі, що працюють на постійній основі, що в перекладі означає «міста із самоврядуванням». За нашими уявленнями — це виконавчі комітети в кількості 15—17 чоловік, які працюють на постійній основі, організують роботу всієї виконавчої структури й несуть пряму відповідальність за життєзабезпечення населеного пункту без будь-яких ширм. У селах і селищах склад виконкомів має бути менший.

А народовладдя полягатиме в тому, що склад виконкомів обиратимуть усі виборці, котрі мешкають у населених пунктах. Щоб члени виконкому були постійно підзвітні виборцям, раз на рік мають місцевим референдумом підтверджуватися їхні повноваження. Форма проведення таких референдумів може бути не такою витратною, як ми вважаємо нині. У Швейцарії референдуми з різних питань проводять чи не щомісяця, як правило, поштою. Та обставина, що під час референдуму може бути висловлено недовіру будь-якому членові виконкому, а не тільки усім разом і відразу, зруйнує стіну кругової поруки — нікому не схочеться брати на себе гріхи іншого, а з іншого боку, референдум — це пряма відповідальність виконкому перед виборцями.

Муніципалітет (виконком) — це в повному розумінні виконавча влада на місцях, бо працювати ця система має відповідно до повноважень, визначених законом, бути підзвітною Президенту.

Зберігаючи обласний поділ України, слід в обласних центрах створити замість облрад і облвиконкомів лише контрольні органи Президента України — з контролю виконання законодавства та оперативних рішень найвищих органів виконавчої влади держави муніципалітетами населених пунктів. При цьому контрольні органи мають бути позбавлені будь-якої можливості відновлення колишніх функцій розподілу. Вони мають перетворитися на аналітичні центри з вивчення виконання законів на місцях, законослухняності громадян, для вироблення механізму вивчення. Ці центри зобов'язані працювати в тісній взаємодії з органами місцевого самоврядування, органами податкової системи, правоохоронними, судовими та ін., а отже, мають бути компактні, високопродуктивні. Немалою мірою від цих органів залежатиме зворотний зв'язок між виданням закону та його видозміною в ході випробування життям. На підставі інформації цих центрів Президент мав би можливість вносити законодавчі ініціативи до Законодавчих Зборів країни.

Ще одна важлива обставина. Що, знову ж таки, являє собою Верховна Рада держави? Це не лише найвищий законодавчий орган, а й, як це розуміють і того хочуть народні депутати і керівництво Верховної Ради, — ще й найвищий керівний орган у державі. Саме тому так приваблює ВР людей не вельми компетентних у законодавчій роботі. Сьогодні туди йдуть часто-густо задля того, щоб мати зв'язки, можливість бути поруч з можновладними представниками дозвільно - заборонно - розподільної системи. І закони часто створюють саме в такому ракурсі.

Що таке сьогодні облвиконком і облрада? Це, знову ж таки, дозвільно-заборонно-розподільчий орган на місцях, у регіонах, і інтерес до нього такий самий.

Як зміниться склад цих органів, коли Верховна Рада називатиметься Законодавчими Зборами і в неї залишиться єдина функція — розробляти й ухвалювати закони, аналізувати результати їх чинності і приймати поправки до них; коли виконком з господарського органу перетвориться на аналітичний центр з вивчення, аналізу, пропозиції і прогнозування? Відповідь напрошується одна — до цих органів прагнутимуть потрапити, себе пропонуватимуть люди, схильні до аналізу, до наукової роботи, до вивчення досвіду, тобто фахівці науково-дослідницького профілю в різних сферах знань. Це цілком інша категорія людей, їм не потрібні зв'язки для комерціалізації їхніх задумів. Склад цих органів може бути значно менш численним, що дасть змогу дати для них вищий рівень матеріальної забезпеченості. Водночас віддача цих людей буде багато вища, ніж маємо.

Це нетрадиційний варіант. На Заході дещо не так все організовано. А скільки сотень років Захід ішов до сьогоденного рівня, а ми скільки років рухалися в зворотному напрямку?

Сьогодні, на жаль, стільки чути про сумнівні «справи» можновладців верхніх і середніх ешелонів владних структур, що оптимізму це не додає. Хоч як крути, а вирішуватимуть долю України люди і система влади для людей. Влада — це також люди. Нова влада — це нові люди. Де їх знайти, як допомогти їм? Гадаю, що тільки нова система організації влади в центрі й на місцях виведе нас на нових людей для влади. Тому хочу побажати Президентові одного: дійте сміливіше, вас люди підтримають.

Геннадій БОЧКАРЬОВ,
депутат Дніпропетровської міської Ради.

Мова і право: два поняття — одна проблема

УЯВІМО НЕМОЖЛИВЕ: *в Україні раптом зникло протистояння гілок державної влади, представників і прихильників різних політичних партій, фракцій, груп. Усе одно і за цих умов суспільство виявилося б поділеним на два непримиренних табори: тих, хто вважає, що українським відповідником до російського терміна «должностное лицо» є «посадова особа», і тих, хто, крім «службової особи», нічого чути не хоче. Ця суперечність точно віддзеркалює сьогоднішній стан української правничої терміносистеми.*

Першопричиною недосконалості національної правничої термінології є те, що Україна впродовж багатьох віків не мала реальної власної державності, а відтак і власної державної мови. Зокрема, багаторічне обмеження функціонування української мови на тлі широкого використання російської призвело до труднощів — часом значних — у відтворенні українськими термінами певних правничих понять.

Набуття Україною державної самостійності, здавалося, мало б спричинити активізацію нормотворчої діяльності у цій ділянці. Та, на жаль, вийшло навпаки: термінотворення за власним мовним досвідом, звичкою чи навіть інтуїцією стало «справою мільйонів». Результат не забарився: сьогодні синонімія, тобто паралельне використання двох і більше слів для означення того самого поняття, це — звичне явище в українській правничій термінології. Мирно співіснують, навіть у межах одного правничого тексту, термінологічні дуплети на кшталт: «вогнепальна зброя» та «вогнестрільна зброя», «крайня необхідність» та «крайня потреба», «строк» та «термін» тощо. Неупорядкованість правничої термінології виявляється також і в омонімії, особливо на родо-видовому рівні, що почасти призводить до повної нісенітниці. Так, оскільки українське «угода» відповідає водночас двом російським термінам, що відтворюють різні поняття, — «сделка» і «соглашение», — то вислів «соглашение является разновидностью сделки» має перекладатися як «угода є різновид угоди». Не потребують також додаткових коментарів відверті до цинізму транслітерація російських термінів — це за наявності питомо українських відповідників! — на зразок «вимагательства», «бойового дежурства», «підлогу», «уступки», «пошлини» тощо.

Тільки-но ми осягнули масштаби та характер втрат, завданих українській правничій терміносистемі багаторічним домінуванням російської мови в усіх сферах суспільного життя, як не забарилися «нові вітри» — тепер уже із Заходу. Оскільки єдиної державної політики у справі термінотворення — як органічного елемента мовної і законотворчої політики — не існує, то спрацьовує принцип «святе місце порожнім не буває». Разом із досвідом західних країн у нових ділянках суспільних відносин до нашого дому вторгається іншомовна термінологія. Безумовно, в багатьох випадках без цього не обійтися, але часто-густо «непрошені гості» зустрічаються з українськими відповідниками — і в наслідку утворюються мутанти на зразок «довірче товариство трастова компанія «N». Інколи засмічення української правничої мови має прихований характер, іншомовні слова проникають шляхом «повзучої експансії» через розмовну мову, пресу тощо. За таких умов іншомовне запозичення, не маючи глибинних зв'язків з мовним та соціокультурним середовищем свого функціонування, викривлює саму суть поняття, яке воно позначає. Візьмемо, приміром, те ж саме «вимагательство». Очевидна незграбність і неприродність цього терміна призвели до того, що засоби масової інформації для визначення цього виду злочину все частіше вживають англомовне «рекет». Певним наслідком цього, мабуть, є й те, що сучасні підлітки ставлять «професію» рекетира на одне з чільних місць за престижністю. Авжеж, слово «вимагач», що має як в українській мові, так і в моральному світосприйнятті українського народу відверто негативне забарвлення, є куди менш принадним, ніж таке романтично-таємниче «рекетир». Ще приклад: свого часу, доки законодавець роздумував, чи може бути в країні «розвинутого соціалізму» проституція і, відповідно, до введення у Кодекс про адміністративні правопорушення статті 181^1 «Заняття проституцією» повій цнотливо притягали до відповідальності за ст. 173 («Дрібне хуліганство»), — преса, письменники, кінематографісти і навіть композитори створили романтичний образ «путани». Таке милозвучне визначення представниць найдавнішої професії сформувало у нового покоління відповідне до неї ставлення — й воно виявилося прямо протилежним тому, що відчували представники старшого покоління до цього ж явища, але реалізованого дещо іншими, — аж ніяк не іншомовними, — лексичними засобами. Така ось закономірність. Якщо ж зважити на те, що останнім часом дедалі більшої популярності набуває слово «кілер» на означення просто вбивці, — мимоволі здригнешся, дивлячись у світле майбутнє.

Ознаками стійкої тенденції поступового входження згаданої категорії слів якщо не до правничої термінології, то до правничої мови є те, що слідом за підлітками та журналістами їх дедалі частіше починають вживати працівники правоохоронних органів, у тому числі й у висловлюваннях офіційного характеру.

До речі, завдяки такому «повзучому» проникненню, схоже, скоро ми матимемо ще один, дуже своєрідний, тип запозичень. Йдеться про таке благодатне джерело, як злодійський жаргон. Влучність, експресивність, гнучкість цього типу лексики вже активно сприяє її укоріненню поки що в російській правничій мові. Класичний приклад — жаргонне слово «беспредел», яке, вдосталь покочувавши по місцях не таких віддалених, перекинулось на сторінки газет, теле- та кіноекрани, а вже звідти, набувши благочинного вигляду у словосполученні «правовой беспредел», осіло у російській правничій мові на позначення відомих явищ епохи перебудови та постперебудови. Здається, що нам до російської термінології — і з своєю турбот вистачає. Аж ні — в одному зі спеціалізованих термінологічних словників знаходимо той же «беспредел», але вже з намаганням відтворити його засобами української мови: «безкрай, безправ'я, свавілля». Зважаючи на те, що спроба не досить вдала, а сам факт вміщення слова у згаданий словник вже начебто підносить його до рангу правничого терміна, неважко спрогнозувати продовження, а саме появу чергового брата-близнюка відомих уже «вимагательства», «пошлини», «підлога», «бойового дежурства» тощо.

Наявність такої кількості суперечливих явищ в українській правничій терміносистемі не означає, що не було спроб її вдосконалення. Перші, хоча й епізодичні, роботи в галузі української правничої термінології почали здійснюватися на терені Австро- Угорщини ще в середині XIX століття. Суттєво ж пожвавились вони після краху російського й австрійського самодержавства. У зв'язку зі становленням різних форм української державності й появою відповідної практичної потреби, ця діяльність перестала бути справою лише окремих ентузіастів, і так чи інакше займатися нею довелося всім українським урядам. Зокрема, з листопада 1927 р. по червень 1931 р. існувала «Комісія з правничої термінології при РНК УСРР» (інша назва — «Комісія при РНК УСРР у справі вдосконалення правничої термінології»), яка обговорювала та рекомендувала правничі терміни, що викликали труднощі при вживанні. Термінологічні матеріали широко публікували та обговорювали на сторінках правничих журналів, рішення, що приймалися, оформлювалися та запроваджувалися постановами та циркулярами Наркомʼюсту. Діяльність комісії було припинено внаслідок загального згортання як кодифікаційних робіт, так і загалом політики «українізації» в період утвердження режиму особистої влади Й. Сталіна.

У наступні роки спеціальних правничо-термінологічних досліджень на державному рівні тривалий час практично не вели.

Після здобуття Україною незалежності в умовах функціонування української мови як державної проблеми упорядкування та унормування правничої термінології продовжували залишатися поза увагою держави. За таких умов ініціативу щодо відновлення цих робіт взяла на себе Українська правнича фундація. На Першій всеукраїнській конференції з питань кодифікації українського законодавства, що відбулася 29 — 30 червня 1993 року, було запропоновано створити в Україні державну комісію з питань правничої термінології. Ця пропозиція знайшла підтримку, і її було включено до висновків-рекомендацій конференції. Пізніше, 22 — 23 грудня 1993 року, учасники Другої всеукраїнської конференції з питань кодифікації українського законодавства ще раз у кінцевому документі наголошують на необхідності створення відповідного державного органу.

Згідно з висновками-рекомендаціями обох конференцій до Президії Верховної Ради України було надіслано пропозицію утворити Національну кодифікаційну комісію та, в її складі, термінологічну комісію. Постановою Президії Верховної Ради України № 4072-XII від 12 квітня 1994 року створено Національну кодифікаційну комісію, якій тією ж постановою доручено розробити і внести на затвердження Президії Верховної Ради України положення про термінологічну комісію та організувати її роботу. Однак за рік, що минув, справу не зрушено з місця.

У грудні 1993 року Українська правнича фундація започаткувала спеціальну програму «Правничі словники України». В рамках програми авторським колективом УПФ у вересні 1994 року було завершено роботу над словником, що містить терміни та термінологічні сполучення, які становлять труднощі при вживанні (див.: Воробйова С., Зайцев Ю., Соломашенко Н. Російсько-українсько-англійський словник правничої термінології. Труднощі терміновживання. Заг. ред. Ю. Зайцева. — Київ, УПФ. 1994). Видання не має аналогів в Україні та поза її межами як за побудовою та організацією матеріалу, так і за призначенням та метою, оскільки йдеться про суцільне наукове опрацювання термінологічної лексики, виявлення труднощів терміновживання, їх усунення, а також про уніфікацію та водностайнення вживання правничих термінів. Кожна пропозиція щодо використання певного терміна як нормативного супроводжується відповідним мотивуванням. За матеріалами досліджень Українською правничою фундацією було проведено 16-17 грудня 1994 р. «круглий стіл» з питань унормування української правничої термінології, в якому взяли участь знані в Україні правники та мовники.

У цьому році Українська правнича фундація розпочала реалізацію проекту укладання та видання перекладних правничих словників. Із перших же кроків укладачі зіткнулися зі старими проблемами. Чи відтворювати в українській частині термінологію, що викликає труднощі при вживанні? Яким чином передавати безеквівалентні правничі поняття? Здалося б, вирішення цих питань є очевидним: маючи результати опрацювання труднощів терміновживання, досить включити до реєстру вже скориговані терміни; що ж стосується безеквівалентних понять, то їх номінація начебто є безсуперечним правом укладачів. Але ось тут і виникає колізія: по-перше, вилучивши зі словника хай і незграбні, але чинні терміни, ми позбавимо користувача — в тому числі іноземного — можливості отримати інформацію про об'єктивно існуюче мовне оформлення чинних правничих текстів. По-друге, жодна особа — чи група осіб — не може на власний розсуд брати на себе відповідальність номінувати нові правничі поняття, оскільки те саме явище у той самий час іншою (чи іншими) особами або групами осіб може бути пойменоване інакше.

Таким чином, питання уодностайнення терміновживання, впровадження і «легітимізації» термінологічних нормативів та контролю за їх дотриманням вимагає вирішення на державному рівні. Такі функції може й повинна виконати **тільки держава** через спеціально вповноважений орган — **Державну комісію з правничої термінології.**

В умовах стрімких темпів законо- і нормотворення не можна зволікати із створенням такої комісії та зі здійсненням усього комплексу науково-дослідницьких і організаційно-правних заходів з унормування української правничої термінології. На нашу думку, певну неефективність роботи термінологічної комісії при РНК УСРР спричинили не тільки обставини, про які ми вже згадували, а й проблеми більш специфічного характеру. Критичне осмислення цих причин з позицій сьогодення дозволяє нам чіткіше окреслити напрями діяльності у цій ділянці. По-перше, опрацювання матеріалу здійснювалося на базі чинних кодексів, що на кінцевому етапі значно ускладнило б впровадження нової термінології. Про реальність цього передбачення, зокрема, свідчить спроба Наркомʼюсту УСРР внести термінологічні зміни до п'ятого видання Цивільного кодексу УСРР шляхом введення спеціального розділу «Термінологічні виправлення», де біля номера відповідного артикула подавалися старий термін і його новий відповідник. Така схема призвела не тільки до значних незручностей у користуванні кодексом, а й спричинила певну непослідовність відтворення правничих понять, порушила цілісність мовної та правної матерії. Сьогодні ж, коли йде процес розробки нових кодифікаційних актів — аж до Конституції, — ми маємо унікальну можливість запровадити нову термінологію шляхом її органічного включення безпосередньо до тексту ще на етапі його опрацювання.

Другою обставиною, що ускладнювала термінологічні роботи у 20-х роках, була проблема утвердження обов'язковості рішень термінологічної комісії для всіх суб'єктів законотворчого процесу. В наші дні ми маємо можливість коректно вирішити й це питання, включивши відповідні положення до «закону про закони», проект якого зараз готують.

Третя проблема — організація контролю за додержанням термінологічних нормативів на всіх рівнях. Якщо у 20-ті роки це потребувало залучення значної кількості фахівців для редакційного опрацювання всіх нормативних актів, — що практично унеможливлювало ефективний контроль, — то сьогодні сформування комп'ютерного банку термінологічних нормативів та вилучених з обігу правничих термінів (такий банк, до речі, уже створено Українською правничою фундацією) дозволяє з допомогою спеціалізованих пошукових програм швидко здійснювати автоматизовану перевірку будь-якого правничого тексту саме на предмет правильності терміновживання.

Слід мати на увазі, що окрім викладених вище питань розбудови української правничої терміносистеми требує якнайактивнішого розв'язання і проблема унормування українського правопису. Варто більш чітко та послідовно визначити сутність державної мовної політики взагалі.

Якщо ми серйозно беремося до розбудови правної держави, утвердження в ній принципу «верховенства права», то маємо подбати передовсім про те, щоб право було об'єктивоване у мові — адекватно і недвозначно. Оскільки говоримо про створення громадянського суспільства, то маємо перш за все пам'ятати, що кожне слово закону стосується конкретної людини, її прав та свобод, отже, воно може мати визначальний вплив на її долю чи навіть життя. Врешті-решт, держава та влада просто не можуть повноцінно функціонувати, якщо вони неспроможні ясно і зрозуміло висловити свою волю, надавши їй відповідного правно-мовного оформлення.

Сергій ГОЛОВАТИЙ,
народний депутат України, кандидат юридичних наук, президент Української правничої фундації.

Юрій ЗАЙЦЕВ,
керівник програми УПФ «Правничі словники України».

Ігор УСЕНКО,
кандидат юридичних наук, заслужений юрист України, старший науковий співробітник Інституту держави і права НАН України.

Блажен той муж, воістину блажен, котрий не був ні блазнем, ні вужем

ВІДКУПИВ ДІДУСЬ ОНУКА

Дожилися!

Після того, як чоловік Анжели К. потрапив за грабунки чужих підвалів та гаражів до в'язниці, жінка недовго побивалася: знайшовся інший, хто так само пиячив з нею з ранку до вечора. Анжела тепер і зовсім кинула напризволяще своїх трійко малолітніх дітей. Дітей порятували тим, що взяли до районної лікарні на утримання. І Верхньодніпровський райвиконком уже готувався позбавити безпутню жінку материнських прав. Та вона начебто опам'яталась, божилася, що більше такого собі не дозволить. Отож і повірили.

Однак незабаром стало відомо, що найменший, десятимісячний Антон, підозріло зник з помешкання горе-матері. Найдопитливішим Анжела байдуже відповідала, що Антона забрав до Дніпродзержинська рідний дідусь. Та інтуїтивно стривожена гіршими передчуттями працівниця районної інспекції у справах неповнолітніх Тетяна Корнієнко розшукала дідуся. Від нього довідалася, що невістка ні сама, ні з дітьми до нього тепер не показується... А невдовзі і причину зникнення маленького Антона з'ясували: порядна і досить заможна, але бездітна сім'я через посередництво «знайомої» циганки виторгувала у 23-річної Анжели хлопчика за 4 мільйони карбованців.

Дніпродзержинський дідусь, гірко заплакавши, склав до купи дві своїх пенсії, позичив ще грошей у сусідів та родичів і спромігся відкупити назад онука, ще й забрав до себе й інших дітей засудженого сина і невістки-п'яниці.

Микола НЕЧИПОРЕНКО.

Дніпропетровська область.

Дві речі наповнюють душу завжди новим і щораз сильнішим здивуванням і благоговінням, чим частіше і довше ми роздумуємо про них, — це зоряне небо наді мною і внутрішній закон у мені.

Емануїл КАНТ.

Точка зору

НАШ невідступний сторож, якого не оминути, від якого не втекти — сумління. Воно супроводжує нас на всіх дорогах, але особливо гостро встає в хвилини важкого вибору, на перехрестях доріг.

Його не можна обманути, його не можна оминути. Його намагаються, щоправда, приспати. Але це смертельно небезпечно: тоді починає засинати душа, а це початок кінця. Який сенс тоді жити далі?

Євген СВЕРСТЮК, *лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка*

СУМЛІННЯ

Кажуть: то совістна людина. І то означає більше, коли б казали: то людина освічена, талановита, релігійна. Бо дуже різного морального рівня бувають люди й талановиті, і навіть релігійні.

Відомий американський психолог Віктор Франкл у книзі «Людина в шуканні сенсу» розглядає феномен сумління як глибиннопідсвідоме, ірраціональне, первісне, інтуїтивне. Сумління є доморальним осягненням цінностей. Він підкреслено розмежовує свідомість і сумління (згадаймо, що ми сімдесят років у трьох поколінь людей розвивали й виховували свідомість, «правильну свідомість», навіть не згадуючи про сумління).

Розглядаючи людину в нинішньому світі розмитих традицій та занепаду універсальних цінностей, Франкл покладає надії на глибоко захований у людині первісно сильний голос сумління: «Живе, ясне і точне умління — єдине, що дає людині можливість чинити опір ефектам екзестенційного вакууму — конформізму й тоталітаризму».

Він має на увазі дві найбільші спокуси, що висять над людиною сьогодні у двох сферах життя: особистого й політичного.

Конформізм непомітно закрадається в душу через щоденний вплив довкілля, через ринок матеріальних приман, через погані приклади легкого успіху. Людина без ідеалів стає надто терпимою до поганих прикладів поведінки, що впливають у щоденному житті, а також через телебачення, мистецтво тощо. Людина опинилась у полоні речей і обставин, які вона витворила на власну ж голову. Мусить бути великий фільтрувальний опір, велика й постійна робота сумління, щоб не опуститися до видимої вигоди, не прийняти найлегшого, не йти за течією, за спокусами моди. У плюралізмі вчень і течій легко трапляються помилки сумління, коли за добро сприймають оманливу видимість добра, а Великого Вчителя і великої віри у людини немає. Не виключено також, що вчений фізик винаходить найстрашнішу зброю проти людини через помилку сумління, коли йому бракує висоти погляду і, як казав Довженко, мудрості серця. Він не добачає наслідків і через слабкість свою та через прагнення успіху хоче заглядати далеко.

Ще легше людина схильна йти за спокусою близького результату найкоротшою дорогою в політиці. Тут вона схильна допускати негідні методи, часом злочинні, задля «доброї цілі». Гасло «мета виправдовує засоби», по суті допускає переступ сумління, нібито як виняток. Це гасло заслужено дістало презирливу назву «єзуїтства». Цією назвою любили користуватися комуністи в боротьбі з релігією. Але вони замовчували, що єзуїти все ж таки сповідалися перед Богом і знали муки сумління, і просили прощення гріхів... А більшовик у принципі зневажив сумління, так само як і Бога. Для нього класовий підхід знімає усі моральні проблеми і освячує будь-які засоби...

Спокуса тоталітаризму йде від зневіри в людині, від слабодухої віри в ефективність злих методів як вимушених. Все починається із благих намірів врятувати людину чи людей, а закінчується використанням їх як знаряддя.

Комунізм і фашизм однаково зневажили людину як творіння Боже, а після цього легко переступили через сумління. Звільнена від Бога й від сумління, людина перетворилася на податливий матеріал, на дешеве знаряддя для їхніх соціальних експериментів.

На думку Франкла, «Гітлер ніколи не став би тим, ким став, якби він не притлумив у собі голос сумління».

Це ключова думка, яка веде до розуміння багатьох менших і більших вождів, що вийшли з «Бісів» Достоєвського. Декотрі, як Ленін, не любили одвертостей і не сповідалися перед читачем. Декотрі, як Гітлер, демонстрували одвертість і звільняли людину «від химери, що зветься совістю». Але на службу божества, яким стали вони самі, потрібна була людина безсовісна й на все готова.

Втрачене сумління, людина без честі й сумління, хворе сумління — це діагнози мовою народною, виробленою на поняттях релігійних. Приблизно та сама суть стояла і за похвально позитивними характеристиками на зразок «моя партійна совість» або «людина з чистою совістю»...

Слово «совість» тут означає зовсім не те душевно особисте, що закріпилося в нашій мові. Цілком очевидно, що активісти, які викидали «куркульських» дітей на сніг із теплої хати, мали чисте сумління перед своєю партією. І навіть після чергового покриття, коли за вказівкою зверху зрадили і заклювали свого ж товариша, свого рідного брата по класу, усі верталися зі зборів «з чистою партійною совістю». Партизани «з чистою совістю», що виконували завдання партії і НКВД серед неприязно настроєного населення, були заздалегідь звільнені від совісті й від усякого «абстрактного гуманізму». Хоча декотрих з них ночами мучило сумління за звершені «подвиги», за які розплачувався народ, а інколи у сні зазирала у вічі рідна мати й запитувала очима...

Сумління так само інтуїтивне, неявне, як і любов. Вони не пізнаються раціонально, вони мають справу з абсолютно індивідуальним буттям, з життям глибоко особистим.

Вищезгадана підміна поняття переносила особисте на колективне, на політичне поле, і тут поняття вже втрачає свій справжній сенс. Так само, як любов, коли вона стосується речей геополітичних.

Кажучи про приспане сумління в епоху епідемії ідеологічного фарисейства, не треба спрощувати справу і зводити складні соціально-психологічні явища до простого. Ми знали сумлінних людей, які належали до партії комуністів, і знали зовсім безсовісних, які не належали. Ми знали «тихих та тверезих», але продажних, і знали совісних п'яниць. Здавалося б, алкогольно залежна людина глушить себе і свій внутрішній голос щоденно. А саме там сумління на дні душі часто озивається. Люди гнані й переслідувані за правду можуть навести багато прикладів того, як їх обминали або жорстоко використовували тверезі обережники і «праведники». А добре слово співчуття й розуміння часто висловлювали грішні п'яниці. Вони дозволяли собі слабість зустрічатися зі своєю душею, а отже, і з чужою душею. Нехай у слабодухих сльозах, але без закоренілого лукавства.

Кожна епоха має свої ілюзії і свої збочення. Одна з ілюзій — уявлення про радикальні зміни в людині залежно від вітру часу. Нібито час диктує нові закони.

Насправді людина — завжди людина, і найвищий скарб, який вона ховає до кінця своїх днів у собі,— чистота сумління.

Київ.

Нам пишуть

«Кохайтеся, чорноброві...»

Люди кажуть, що час лікує найболючіші рани. Воно й справді так, але який час вилікує моральні рани, яких завдав мені і моїм двом донечкам колишній чоловік, військовослужбовець?

А починалося у нас, як і в багатьох дівчат, що вирішили зв'язати свою долю з військовослужбовцями. Доки зустрічалися — все було, як у казці: велике кохання, клятва на вічну вірність, тож коли одного разу спитав, чи згодна вийти за нього заміж, не задумуючись, відповіла: так.

Я не була вередливою. Терпляче зносила всі негаразди нашого сімейного буття — жили ж бо і в бараці, і в наметі. Бо з милим рай і в курені! Росли в нас дві донечки, на диво схожі на батька.

Те, що Саша міг мені зрадити, — ніколи й у голову не приходило. А може, за домашніми клопотами я просто не помічала тих змін, що сталися з ним? Все почалося того року, коли розпався Союз. Україна здобула свою незалежність, а ми, нарешті, одержали нову квартиру в Києві. Та мій чоловік не захотів служити Україні, а поїхав у Росію. Почав вимагати розлучення, тоді я й дізналася, що в нього є інша жінка. Ну що ж, розлучення — то й розлучення. Забрав він собі «Жигулі», кооперативний гараж, усі цінні речі повиносив...

Слова він не дотримав, видно, нова дружина його до цього спонукала: почав вимагати розміняти квартиру. Тут уже я не витримала. Знову звернулася до суду. Його плани були, ясні як день: квартиру розміняти, продати, а дітей — хоч на вулицю виганяй!

... Світ не без добрих людей. Суд постановив квартиру не ділити, а залишити за дітьми. Їхній батько не має на неї жодного права. Адже, відмовившись у важку хвилину від своїх дітей, своєї держави, він виявився просто підлим зрадником, користолюбцем, егоїстом.

Хочу застерегти молодих недосвідчених дівчат від необдуманих вчинків. Особливо у цей важкий час, коли доля багатьох військовослужбовців невизначена. Кохання — це прекрасно. Але не дай, Боже, звідати вам того, що пережила я.

Прізвища мого прошу не вказувати.

Лариса.

Київ.

Істини

ЖАЛЮГІДНИЙ ТОЙ, ЧИЯ СОВІСТЬ НЕЧИСТА

Кожна людина наділена голосом, який то звинувачує, то виправдовує її. Цей природжений дар людей розрізняти добро і зло називають сумлінням. Наявність сумління в людині свідчить про те, що під час створення Бог намалював у Ній свій образ і подобу. Тому сумління прийнято називати голосом Божим.

Біблія уподібнює сумління до внутрішнього ока, через яке людина може бачити свій духовно-моральний стан. Сумління не лише допомагає нам визначити, що є добро, а що — зло, а й спонукає нас робити добро. Як моральний закон, написаний у серці людини, сумління діє в усіх людях, незалежно від їхнього віку, виховання й освіти.

Чому ж ми не завжди чинимо, як велить сумління? Тому, що, коли ми затьмарені гріхом, не можемо виразно почути голос свого сумління чи слухатися його. Адже, як сказано в Біблії, «спаплюжено і розум їх і сумління». Але той, хто чинить за голосом сумління, ніколи не шкодуватиме про свої вчинки. А той, у кому сумління нечисте, зазнає його докорів, які можуть стати нестерпними. Муки сумління царя Бориса Годунова в однойменній драмі змалював Олександр Пушкін, вклавши в його вуста такі слова: «Да, жалок тот, в ком совесть не чиста!»

Як же бути людині, що заплямувала своє сумління? Чи приречена вона мучитися завжди? На щастя, ні! Бог відкрив нам шлях і дав засіб для очищення нашого порочного сумління. Цей шлях — покаяння перед Богом, залишення гріхів і щире рішення розпочати нове життя. Бог прощає нас заради свого Єдинородного Сина Ісуса Христа, що офірував себе для умилостивлення за наші гріхи на хресті, і «кров Христова... очистить сумління наше від мертвих справ, для служіння Богові живому й істинному!».

Немає для людини більшої полегкості та щастя, як отримати прощення гріхів і заспокоєння свого сумління. Чисте сумління — джерело внутрішніх радощів, миру та доброзичливості. «Блаженні чисті серцем!»

Якщо ви бажаєте більше дізнатися про Ісуса Христа, ми безкоштовно надішлемо вам книгу Джоша Макдауелла «Не просто плотник». Пишіть на адресу: 293780, Львівська область, м.Трускавець, вул. Роксоляни, 10. Християнська місія «Вістка миру».

Ярослав БОРСУК,
пастор християнської місії «Вістка миру».

Ведучий рубрики «Natura»
Володимир Краснодемський Тел. 441-86-44

Просимо не забути внести зміни у документацію та візитки, а також попередити про зміну коду та порядок набору своїх бізнес-партнерів та рідних за межами України

З 16 квітня 1995 року
Україна впроваджує новий код країни

(Зміни не стосуються процедури набору в Україну з країн СНД)

Як зателефонувати в Україну з-за кордону ?

Порядок набору буде змінено:

Щоб зателефонувати до Києва з-за кордону:

Сьогодні	+	7	044	XXX XX XX
В майбутньому	+	380	44	XXX XX XX

Щоб зателефонувати до Чернігова з-за кордону:

Сьогодні	+	7	04622	XXX XX XX
В майбутньому	+	380	4622	XXX XX XX

Просимо запам'ятати

- Код міста: не треба набирати "0"
- Номер абонента без змін
- Код міста + номер абонента разом складають 9 цифр

Яким чином здійснюється зв'язок в межах України та з країн СНД ?

Порядок набору залишається без змін:

8 + код міста (з першим "0") + номер абонента

- Код міста + намер абонента разом складають 10 цифр

Як зателефонувати в Україну на мобільний телефон ?

Сьогодні	+	7	550	XXX XX XX
В майбутньому	+	380	50	XXX XX XX

Просимо запам'ятати

- Код мобільного зв'язку для дзвінків з-за кордону "50"
- Код мобільного зв'язку для дзвінків в межах України та з країн СНД "050"

Країни СНД: Азербайджан, Республіка Білорусь, Вірменія, Грузія, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Російська Федерація,Таджикистан, Туркменістан, Узбекістан

Починаючи з 16 квітня і до кінця 1995 року будуть діяти обидва варіанти набору номерів.

За більш детальною інформацією, будь ласка, звертайтеся до оператора міжнародного зв'язку.

Ця інформація надана компанією Утел — оператором міжнародного та міжміського зв'язку в Україні

Утел

ГОСПОДА!
НОВАЯ ВОЗМОЖНОСТЬ НА ФИНАНСОВОМ РЫНКЕ УКРАИНЫ!

ПРЕДЛАГАЕМ:

— оказание содействия по приобретению пакетов акций коммерческих банков;
– проведение комплекса мер по финансовому оздоровлению коммерческих банков;
– комиссионную деятельность с акциями коммерческих банков.

ПРЕДОСТАВЛЯЕМ:

— консультации,
— выбор оптимальных условий сделки,
— оперативность совершения операции,
— полная конфиденциальность,
— индивидуальный подход к пожеланиям клиента.

Вы можете конкретизировать Ваши пожелания по следующим критериям:

1. Регион, город.
2. Наличие лицензий.
3. Наличие филиалов.
4. Форма собственности (АООТ, АОЗТ, ЛТД).
5. Финансовое состояние.
6. Имидж.
7. Срок существования банка.
8. Наличие собственного офиса.
9. Требования к персоналу:
   — наличие,
   — уровень квалификации.
10. Ориентировочный срок осуществления операции.
11. Ваши предложения по этапам финансирования.
12. Ваши предложения по началу сотрудничества.
13. Прочие пожелания и предложения.

Наши контактные телефоны:
(0562) 46-33-14, 46-21-79, 79-04-78, 47-12-30 (факс)

ВСЕ ЭТО МОЖЕТ КОММЕРЧЕСКИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"

ТОРГОВЛЯ В РОЗНИЦУ И ОПТОМ

ПОРШНЕВЫЕ КОМПЛЕКТЫ

(гильза, поршень, кольца, палец)
к автомобильным двигателям:
КамАЗ, ЗИЛ-130, ГАЗ-53, ГАЗ-24, "Москвич" - 412
к тракторным двигателям:
СМД 18, СМД 20, СМД 22, СМД 60, Д-240
Двигатели к тракторам МТЗ, ЮМЗ : Д-243.91
УАЗ-469 с дизельным двигателем 4С90 ANDORIA

Оптовые партии поставим своим транспортом. Возможен бартер на сельскохозяйственные продукты.

КУПИМ!

МАЗ - 54323, МАЗ - 64229, КРАЗ - 5444

245780 Сумская обл., г.Конотоп, ул.Островского, 16,
Телефоны: (05447) 4-21-73, 4-32-76, 4-31-38
Для оплаты: р/с 467412 в ПИБ г.Конотоп, МФО 337386, код ЗКПО 14010841
АО "ГОСПРОЗРАХУНОК"

Організація реалізує:

Автошини та акумулятори

Тел./факс:
(044) 244-30-07
244-30-77.

ФИРМА «ЯТРАНЬ»
реализует
электрические и механические
пишущие машинки и ленту.
Тел./факс (044) 412-16-70.

РЕАЛИЗУЕМ НОВЫЕ АВТОМОБИЛИ

ВАЗ УАЗ ГАЗ

ВСЕХ МОДИФИКАЦИЙ,
кузова и запчасти к УАЗ, трактора Т-150, Т-150К, дизели СМД-18, СМД-60 и запчасти к ним (поршневая группа, ТРК, НШ, и другие).

г. Харьков, Нетеченская наб,, 14.
Тел. (0572) 20-94-55,
Факс (0572) 22-57-61.

Арбитражным судом Донецкой области (340105 г.Донецк, бул. Пушкина, 34) возбуждено дело № 22/5-21 о банкротстве общества с ограниченной ответственностью производственно-коммерческой фирмы «Злата Трейдинг».

Адрес должника: 341034, г.Мариуполь, а/я 34001, р/с 01467993 в Жовтневом отд. АК ПИБ г.Мариуполя МФО 334475.

Просим всех кредиторов и возможных санаторов подать заявления в арбитражный суд в течение месяца со дня опубликования данного объявления.

Фортеці України: Луцька

На березі Стиру

***В** ДАВНЬОРУСЬКИХ літописах згадка про Луцьк належить до 1085 року. На той час місто мало потужні укріплення, які витримали шестимісячну облогу війська польського короля Болеслава під час його війни з київським князем. У 1149 році під стінами укріплення у Луцьку ледь не загинув син засновника Москви Юрія Долгорукого князь Андрій Боголюбський. Через сто років після цього на вимогу татаро-монгол укріплення Луцька було зруйновано.*

І тільки в чотирнадцятому столітті над Стиром створюється нова фортифікаційна система. Так, в нарисах історії Волинської землі, виданих у Києві в 1887 році, говориться, що у тринадцятому —чотирнадцятому століттях та частина міста, яка захищена річкою, була зміцнена двома замками: Верхнім і Нижнім, або Окольним. Ядром цієї оборонної системи були укріплення князівського двору Луцького Верхнього замку. З архівних документів 1555 року відомо, що першим, хто почав будівництво замку, основи якого збереглися до наших днів, був князь Любарт, одружений із волинською княжною Бушею, а після нього закінчував будівництво князь Свидригайло. Фортецю в ті часи захищали з трьох боків річка та болота, що служили надійним захистом від ворогів. Це був важливий форпост Волині. Коли у 1431 році король Ягайло, перемігши князя Свидригайла, взяв в облогу Луцьк, він не зміг подолати опір воїнів, які засіли у фортеці. І вимушений був укласти перемир'я.

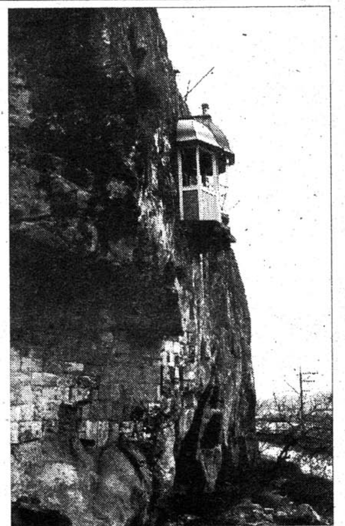
Сьогодні замкова фортеця включає в себе три башти: В'їзну, Владичу і Стирову, сполучені грубими мурами. Це добре видно з фотографії, яку зробив із вертольота фотокореспондент Микола Зінчук. Колись при вході в замок до В'їзної вежі примикав князівський палац. Значно пізніше його було зруйновано, а на частині його фундаменту зведено одноповерховий шляхетний будинок повітового уряду, який зберігся до цього часу. До Владичої башти примикав єпископський двір, в якому збиралися шляхетські суди та повітові сеймики. Цікава сторінка з історії фортеці. Саме тут в 1429 році відбувся з'їзд монархів європейських країн для розв'язання питання про оборону Європи від турецької навали. Тоді до Луцька приїжджали перші особи Римської імперії, Польщі, Московії, Литви, Данії та інших країн. Всього — більше 15 тисяч сановників. Але, як це буває в наші дні, європейські монархи не дійшли згоди, добре побенкетували... і роз'їхалися.

В центрі фортеці ще за давньоруських часів стояла православна соборна церква Іоанна Богослова, яка згадується в Галицько-Волинському літописі під 1288 роком. Її використовували для зберігання державного майна, судових книг. Під час розкопок виявлено, що підлогу тут було викладено орнаментованими полив'яними плитками. Мури з давньоруської плінфи були покриті тиньком з двома шарами фресок.

Взагалі, мури і башти фортеці, під час будівництва яких використовували високоякісну цеглу, можуть багато чого розповісти. Вони бачили повстанські загони Кшиштофа Косинського, Северина Наливайка, неподалік цих стін було страчено громадського діяча й поета, активного учасника народного повстання під проводом Палія—Данила Братковського. Луцька фортеця справила велике враження на поетичну творчість Лесі Українки. Маленьку Лесю, коли вона жила в Луцьку, вабили сповнені романтики й таємності замкові мури. У листі з Кавказу до Г.М.Комарової в березні 1909 року вона писала: «Посеред міста ціле замчище з вежами, з зубчастими мурами, воно мені нагадує Луцький замок і моє «отрочество».

Історією Луцької фортеці цікавились Іван Вишенський, Йов Кондзелевич, Пантелеймон Куліш, Модест Левицький та багато інших діячів української культури. І сьогодні, коли хто з відомих і маловідомих гостей завітає у Луцьк, обов'язково попросить показати йому фортецю над Стиром, одну з найдревніших середньовічних фортець України.

Богдан БЕРЕКЕТА.
Волинська область.

Цей монастир, розташований у скелях на околиці Севастополя, передано нині Російській православній церкві. Тепер треба відновити його.

Фото Олександра ІВАНОВА.

Нові видання

Служити професії, а не політиці

Вийшов у світ перший номер науково-практичного журналу «Українське право». Часопис, заснований Українською правничою фундацією, покликаний розширити обрії правничої інформації в Україні.

Концепція видання відбиває принцип, покладений в основу діяльності Української правничої фундації: служити професії, а не політиці. Про відмову від ототожнення політики і права, пріоритет правничих цінностей над політичними йдеться, зокрема, в передньому слові члена редакційної колегії часопису, президента Української правничої фундації, народного депутата України Сергія Головатого.

Любомира КОВАЛЬ.

Спорт

Голева посуха

Чемпіонат країни з футболу. Вища ліга. 23-й тур.

Металург — Дніпро. 0:0. 8000. **Зоря-МАЛС — Чорноморець. 0:1.** 6000. Гашкін, 63. **Верес — Таврія. 0:0.** 3000. **Темп — Шахтар. 1:0.** 5000. А.Капанадзе, 27. **Волинь — Прикарпаття.** 1:0. 2500. Дикий, 50. **Нива (Вінниця) — Кривбас. 1:0.** 5000. Коренєв, 53. **Нива (Тернопіль) — Торпедо. 1:0.** 9000. Прохоренко, 71. **Кремінь — СК Миколаїв. 1:1.** 8000. 0:1 Пономаренко, 28, 1:1 Федьков, 84. **Динамо — Карпати. 3:0.** 2500. 1:0 Ребров, 49, 2:0 Максимов, 57, 3:0 Дмитрулін, 85. На 49-й хв. киянин Беженар не реалізував пенальті.

	В	Н	П	М	О
Динамо	16	6	1	55-21	54
Шахтар	14	4	5	40-17	46
Чорноморець	14	4	5	37-21	46
Дніпро	12	6	5	36-27	42
Таврія	11	6	6	42-24	39
Торпедо	12	1	10	35-28	37
Кремень	10	4	9	31-30	34
Кривбас	9	6	8	20-16	33
Карпати	8	6	9	2-26	30
Прикарпаття	8	5	10	24-32	29
Нива Тр	8	4	11	30-26	28
Нива Вц	8	3	12	24-29	27
Верес	7	5	11	22-38	26
СК Миколаїв	7	3	13	17-39	24
Волинь	7	2	14	18-39	23
Темп	6	4	13	21-28	22
Металург	4	8	11	21-36	20
Зоря-МАЛС	5	5	13	25-43	20

У цьому турі зафіксовано найнижчу результативність за останніх півтора року. Лише в Києві завдяки динамівцям поєдинок завершився з великим рахунком. До речі, це був 50-й матч динамівців у національних чемпіонатах, в яких вони залишили власні ворота недоторканними.

Цей поєдинок підтвердив, що атака «Карпат» дуже потерпає без Покладка (його травмовано). Ну, а кияни зіграли, як то кажуть, н високій ноті. Це був дебют Миколи Павлова, як бачимо, — напрочу успішний, у ролі головного тренера київського «Динамо». Корінний киянин, Микола Петрович ніколи не грав у динамівському колективі, а виступав за клуби Мінська, Одеси, Дніпропетровська. І от повернення додому в новій якості.

Павлов пішов на певний ризик, помітно оновивши склад. Вперше на полі в нинішньому колі з'явилися Михайленко і Леженцев. Це був лише другий матч у новому колективі Беженара. Новий наставник ризикував і тоді, коли обрав тактику гри з трьома захисниками. Але мав рацію. І з заміною вгадав, випустивши на останніх хвилинах Дмитруліна, який закріпив успіх чемпіона.

Одне слово, за організацією гри господарі були явно кращими, ніж гості. Це й зумовило і їхню ігрову перевагу, і переконливий рахунок.

П'яту перемогу поспіль здобув одеський «Чорноморець», який, набираючи швидкість, потужно накочується на фінішну пряму сезону. Одесити за очками вже наздогнали «Шахтар», який у цьому турі несподівано зазнав фіаско на полі аутсайдера — шепетівського «Темпу». І лише ліпша різниця м'ячів дала змогу донеччанам залишитися на другому рядку в турнірній таблиці.

Першість країни. Третя ліга. 26-й тур.

Нива — Транс-Імпекс — 5:1, Дністровець — Авангард (Жидачів) — 1:0, Таврія — ФК ЛАЗ — 3:1, Торпедо — Хутровик — 1:1, Шахтар (Горлівка) — Вагонобудівник — 1:2, Авангард (Ровеньки) — ЦСКА — 3:1, Шахтар (Стаханов) — Система-Борекс — 2:0.

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

***

Юнацька збірна України (спортсмени до 18 років), яку очолює Фе Медвідь, провела два товариські поєдинки зі збірною Словаччини.

— У місті Долни Кубін, — розповідає Олександр Козаченко, який відповідає за юнацький футбол у ФФУ, — наші хлопці виграли — 4:3. А от у другому матчі (він пройшов у місті Ружембероку) поступилися — 1:2. До речі, могли вирвати нічию, але не реалізували пенальті. В цілому, як на мене, українські футболісти зіграли на пристойному рівні. Поєдинки з сильним суперником були дуже корисні. Адже, нагадаю, ця наша команда в травні на полях Іспанії проведе півфінальний турнір першості Європи, де її суперниками будуть господарі та однолітки з Румунії.

Повторення пройденого

І третій півфінальний матч серії «плей-оф» національного чемпіонату баскетболістів (грався в Донецьку), як і два попередніх — київських, між клубами «Київ-Баскет» і «Шахтар-АСКО», завершився перемогою столичних спортсменів — 108:93 (56:56).

Найрезультативнішими у гостей були: Мурзін — 37 очок, Савченко — 22, Підковиров — 18, Рубан та Харчинський — по 13. У господарів відзначилися Бікман — 26, Чорноситов — 24, Гальонкін — 18, Завалін — 17.

Отож, як і торік, «Київ-Баскет» вийшов до фіналу. А хто його суперник? Київський «Будівельник-Дніпро-Інком», який також виграв три півфінальні матчі у «БІПА-Моди» (Одеса). Завершальний поєдинок, що проходив у чорноморському місті, приніс успіх киянам — 109:97.

Фінали гратимуться 24, 25, 28, 29 квітня, а якщо знадобиться — і 2 травня.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

♦ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
♦ Рукописів не повертаємо.
♦ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КП № 1 від 18.09.1990 р.

♦ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
♦ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
♦ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами.
Індекс 60955.
Тираж 521439.

Комбінат друку видавництва «Преса України».
252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311072.